

چاوپیکهوتتی گۆقاری

(فصلی در گلسرخ)

نهگهژ د. عهبدوئرهمان قاسملوو

سازدانی چاوپیکهوتتی

عاتیفه گورگین

وهپرگیرانی بۆ کوردی

حامید دروودی

۲۰۲۳

چاوپیکه وتنی گوڤاری

(فصلی در گل سرخ)

له گه ل د. عه بدولپر همان قه سملوو

چاوپیکه وتن

عاتفه گورگین

وه رگی رانی

حامید دروودی

۲۰۲۳

فصلی درگلسرخ

ایرج اسکندری، باقر مومنی، عبدالرحمن

قاسملو، عبدالکریم لاهیجی، عاطفه گرگین

روبرت استیول-ج.ن

ویندهی بهرگی گۆقارهکه

هه و النامه‌ی کتیب

نەم چاوپىنكەوتتە ئە ژمارە ۱۰ ى پايىزى سائى ۱۳۶۵ ى (۱۹۸۶ز) گۆقارەكە بلاوكر اووتەو

هه والنامهى كىتب

هه و النامه‌ی کتیب

چاوپیکه وتن له گه ل عه بدولر حمان قه سملوو

باشه به ریز قاسملوو، له کوپوه دهست پی بکهین؟

له هر کوپیه که وه جه نابت پیتخوشه فهرموو.

پ - باشتره له کوردستانه وه دهست پی بکهین. تکایه پیم بلین ئیستا ناکامی شه پی حهوت ساله تان له گه ل ریزیمی کوماری ئیسلامی ئیران به کوئ گه یشتوو؟ و- ههروهک دهزان کوردستان ماوهی حهوت ساله به رهنگاری هیرشه نامرؤقانه کانی ریزیمی خومهینی بووه ته وه. له ماوهی ئەم حهوت ساله دا ئیمه به قوناغی جوړاوجوړدا تیپه روین، به لام گرنگ ئه وه یه که خه لکی کوردستان ئالای خه باتیان له کوردستانی ئیراندا بهرز راگرتوو و به خو شیه وه ریزیمی خومهینی به هه موو هیزیه وه نه یه توانیوه تیکوشان له کوردستاندا تیکبشکینی. له لایه کی تره وه به داخه وه کوردستان ته نیایه و ریزیم توانای به شیکی زور له هیزه چه کداره کانی خوی جیگیر بکا. کاتیک ریزیمی خومهینی له سالی ۱۳۵۸ دا بو یه که مجار شه پی دژی گه لی کورد دهستی کرد، هه موو کوردستان و ههروه ها شاره کانی شه وه له ژیر دهسه لاتی پیشمه رگه دا بوون. دوا ی راگه یاندنی جیهاد له لایه ن خومهینی له مانگی گه لاویژی ۱۳۵۸ دا، ریزیم له سی مانگی یه که می شه ردا شکستی هیئا و پیشمه رگه گه رایه وه نیو شاره کان. له نه ورؤزی سالی ۱۳۵۹ وه ریزیم شه پیکی دیکه ی دهستی کرد که تا ئیستاش به رده وامه. ئیمه ش به هوکاری سه ربازی - ئابوری ناچار بووین شاره کان به جیهیلین. له بهر ئه وه ی هر کاتیک تیکه لچوونی نیزامی له نیو شاره کاندا روویده دا، ریزیم به هو ی ئه و پادگانانه ی که له نیو شاره کان و ده وره به ریاندا پیکه یانوان دهستی ده دایه کوشتنی خه لکی بی دیفاع. له لایه کی دیکه شه وه شاره کانی کوردستان له ژیر گه ماروی ئابووری

ته‌واودان و رژیم به‌رگری ده‌کا له هاتنی که‌لوپهل و سووته‌مه‌نی و ته‌نانه‌ت ده‌رمانیش بو کوردستان.

ئێستا ئێمه له کیوه‌کانی کوردستان جیگیرین، رژیمیش هیژیکی زور به‌کار ده‌با تا‌کوو بتوانی به ته‌واوی کوردستان بگری. به پیی ئەو زانیاریانه‌ی که ئێمه هه‌مانه‌ نزیکه‌ی ۲۰ هه‌زار سه‌رباز، پاسدار، به‌سیجی، جاش واته که‌سی خو‌فرو‌ش کورد که له‌گه‌ل رژیم هاوکاری ده‌که‌ن (که به خو‌شیه‌وه ژماره‌یان به‌ردوام له که‌م بووندا‌یه) له کوردستاندا جیگر کردووه. سه‌ره‌پای ئەمانه‌ش رژیم نه‌یتوانیوه هه‌موو کوردستان بگریت و بیخاته ژیر رکیفی خو‌یه‌وه.

له ئێستادا ده‌کری له کوردستاندا سی جور ناوچه ده‌ست‌نیشان بکری، یه‌کیکیان ناوچه‌ی ستراتیژیک و گرینگ که شاره‌کان و هیندی‌ک ناوچه‌یترن، که هه‌م له باری شه‌ر دژی خه‌لکی کوردستان و هه‌م له باری شه‌ره‌وه دژی عیراق بو رژیم گرینگی زوریان هه‌یه. هه‌ر به‌م هۆیه‌وه ئەم ناوچانه که‌وتوونه‌ته ژیر کونترۆلی توندی رژیمه‌وه، سه‌ره‌پای ئەمه‌ش کۆماری ئیسلامی نه‌یتوانیوه له‌و ناوچانه‌دا ده‌سه‌لاتی ته‌واوی هه‌بی و ئەزموونی ئێمه به‌وه‌یه هه‌ر کات پێشمه‌رگه‌کان بیان‌هه‌وی ده‌توانن بچنه نیو شاره‌کانه‌وه، به‌لام ئەم کاره که‌متر ده‌کری، له‌به‌ر ئەوه‌ی که پێشتر باسم کرد هه‌ر کات له نیو شاره‌کاندا چالاکی بکری، رژیم خه‌لکی بی دیفاع ده‌کاته ئامانج. به‌لام سه‌ره‌پای ئەمه‌ش پێشمه‌رگه‌کان جاروباره بو به‌رگری له خه‌لک و راگرتنی وره‌ی به‌رگری خه‌لکه‌که و هه‌روه‌ها بو لیدانی پایگا نیزامیه‌کانی رژیم ده‌چنه نیو شاره‌کانه‌وه. بو وینه له ماوه‌ی دوو مانگی رابردوودا پێشمه‌رگه‌کان چوونه نیو شاره‌کانی ورمی و کامیرانه‌وه و چالاکی زور سه‌رکه‌وتووانه‌یان به‌ریوه برد. ناوچه‌ی دووه‌م، ئەو ناوچانه‌ن که ئێمه پێیان ده‌لین تیکه‌لا. له‌م ناوچانه‌دا رژیم له کاتژمیری هه‌شتی به‌یانیه‌وه تا‌کوو په‌نجی پاشنیوه‌رۆ، جاده‌کان به مه‌به‌ستی گواستنه‌وه‌ی هیزه‌کانی و که‌ره‌سته‌ی سه‌ربازی

دەبەستى و بە دانانى ھىزەكانى ھەموو جادە گرینگەكان دەخاتە ژىر كۆنترۆلى خۆيەو، ئەم تامين جادانە (چاوەدېرى جادەكان، كە بە رۆژ دەيانھېنان دووان دووان بە مەودايەك كە چاويان لە يەكترى بى لەسەر جادەكان دايان دەنان و ئىوارە ديانبردەو ھە بۆ مولگەكانيان. وەرگىر) زۆر جار كەوتوونەتە بەر ھىرشى پىشمەرگەكان و زەربەى تۆنديان لىداون. بەلام دواى كاتژمىرى پەنجى ئىوارە بە دواو ھەتە تاكوو سەعات ھەشتى بەيانى كە ھىزە چەكدارەكانى رژىم دەگەرپىنەو ھە بۆ پاىگاكانى خۆيان، دوبارە كۆنترۆلى ئەو ناوچانە دەكەونەو دەستى پىشمەرگەكان. لەم ناوچانەدا ھاتووچۆى پىشمەرگەكان زۆر كاريكى ئەستەم نىە. ئەو لە بەرچاو ناگرين كە زۆر لەو ھىزانەى رژىم كە لە كوردستاندا لە نىو پاىگاكاندان بە پىي ئەو پەندە بەناوبانگە ھەلسووكەت دەكەن كە دەلى "سەير دەكەن بەلام نابىن" مەبەست ئەو ھە كە ناگيان لە ھاتووچۆى پىشمەرگەكانە بەلام بۆ پاراستنى گيانى خۆيان ئەو لە بەر چاو دەگرن ئەگەر پىشمەرگەكان ھىرش نەكەنە سەر پاىگاكانى ئەوان، ئەوانىش كاريان بە ھاتووچۆى پىشمەرگەكانەو نىە. رەنگە تەنيا پەنج لە سەدى ئەو پاىگاكان زۆرتر گرنگى ستراتژىكيان ھەيە و فەرماندەكانيان پاسدارى حىزب اللەھىە كە جاروبارە تەقە لە پىشمەرگەكان دەكەن و پىشمەرگەكانىش بە تەقە وەلاميان دەدەنەو. مەبەستم ئەو ھەي كە ھەبوونى سى ھەزار پاىگاى رژىم بە ھىچ شىو ھەيەك توانايى ئەو ھەي نىە بەر بە ھاتووچۆى پىشمەرگەكان بگرى.

ناوچەى سىھەم ئەو ناوچانەن كە بە تەواوى لە ژىر كۆنترۆلى پىشمەرگەدان و كەوتوونەتە سەر سنوور. واتە لە خواری كورستان لە سنوورى عىراقەو ھە تاكوو باكور لە سنوورى توركيە درىژ بوو ھەتەو. پىشمەرگەكان بە تەواوى لەم ناوچانەدا جىگىرن. بۆ نمونە شارى نەوسود لە سەرھەتاي دەست پى كرنى شەرھەو ھە تاكوو ئىستاش بە دەست پىشمەرگەدایە و رژىم ھەرچەندە لەم

دوایاندا هیږشیکې بهربلاوی بو گرتنهوهی نهوسود کرد، بهلام هیچ سهرکهوتوو نهبوو.

به گشتی بارودوخی سیاسی رژیم له کوردستاندا بو بهرپوهبه رانی بوته هوئی بی هیوایی. هیشتا دوی حوت سال، کواماری ئیسلامی نهیتوانیوه چوکهترین پایگا له نیو خه لکیدا به دهست بینئ. له م ناوچانه دا خه لکی شاره کان به گشتی له نویژی جه ماعتدا که رژیم پیکی دینئ به شداری ناکهن. تهنانه ت که سایه تیه کی کورد پهیدا نابئ که له گه ل رژیم هاوکاری بکا. به شیک له مه لاکانی کورد که پیشتر پیان وابوو هم دهسه لاته که خوئی به ئیسلام دهناسینئ، دهتوانن هاوکاری بکهن، به لام ئیستا گه شتوونه ته نهو برویه که هاوکاری له گه ل دهسه لاتی ناخوده کان کاریکی نه گونجاوه. تهنیا به شیک کی که م له مه لا پله دووه هم و سیه مه مانی کوردستان که به ناوی پیشنویژ و ئیمام جه ماعت دیاری کراون، له رووه وه خوئیان له گه ل رژیم گونجاندووه، نه مانه ش هیشتا تیده کوئن له گه ل شوړشی کوردستان پیوهندی بگرن و بلین که هاوکاری به کانینان له گه ل کواماری ئیسلامی له رووی ناچاری و زوره مله وه بووه. به م جوړه هیچ گروپیکی سیاسی یان کوومه لایه تیتتر له کوردستاندا پهیدا نابئ که له گه ل رژیم هاوکاری بکا. له ژیر کاریگری هیندیک له سه روک عه شیرته کاند، به شیک به ناوی جاش له سه ره تای هه لگیرسانی شهر دژی خه لکی کوردستان هاوکاریان ده کرد. به خو شیه وه ژماره ی نهو که سانه روژ به روژ که م دهکا، له به شی باکور و ناوهندی کوردستاندا ژماره ی هم که سانه به که مترین راده گه شتووه. له به شی خواری کوردستاندا که به راده ی بیست تا بیست و پنج له سه دی خه لکه که ی شیعه ن رژیم له سه ره تاوه تیکو شیا له ههستی مه زه به ی نهوان که لک وهر بگری و ده بی نه وه ش بلین که تا کوو راده یه کیش له م بواره دا سهرکهوتنی به دهست هیئا، به لام ئیستا نهوانیش وهک زور به ی خه لکی ئیران ههستیان به نیوه روکی نهو رژیمه کردووه و پشتیان له کواماری ئیسلامی کردووه. به م جوړه رژیم له باری

سیاسیهوه له کوردستاندا ته ریک کهوتوو و دواى به کوشتدانى چل هزار کهس له هیزهکانى خوى حوت سال شهر هيج پيگهیهکی خه لکی، نه گوره و نه بچووکی دهست نه کهوتوو.

پ - چۆن داهاتووی خه لکی کورد پیشینی ده کهی؟

و- داهاتووی خه لکی کورد له داهاتووی خه لکی ئیران به جیاواز نابینم. داهاتووی خه لکی کورد پیوهندی هیه به نهمانی کوماری ئیسلامی ئیرانهوه. له سهرتای شهرى سی مانگوه، نهو سهردهمانه ی که تازه رومان له کویستانهکان کربوو، هاورپییانی حیزبی له منیان دهپرسی کهی: مانهوه و تیکوشانی ئیمه له کیوهکاندا چهنده دریزه ی هیه؟ منیش وهلامیانم ده دایهوه و دموت بیست و پینج سال. لهو کاته دا ئه م وهلامه ی من به لای هیندیکیانهوه وهک گالته وهردهگیرا، ئیستا حوت سالی تهواو بهسهر نهو پرسیاره دا تیپهروه، به لام نه گهر ئیستا هه مان پرسیار له من بکه نهوه نالییم هه ژده سالی دیکه، من ئیستا زور له رابردوو خوشبینترم له بهر نهوه پیشمه رگه کان و خه لکی کوردستان نیشانیان داوه که چهنده نازایانه سهره پای بارودوخی سهختی ئابوری زهختی نیزامی، تا چ رادهیهک نامادهن فیداکاری بکه ن و یارمه تیده ری شوړش بن. ههر نه م فیداکاری و له خو بو ردوویه هیه که په لاماره سیاسی - نیزامیهکان و ته نانه ت دهروونیهکانی ریژی می بی کاریگهر کردوو. ئیمه داهاتوویه کی پرشن گدارمان له پیشه، نه م داهاتوو هه ش هی هه موو گه لانی ئیرانه. له بهر نهوه ههر ئیستا دهورانی شوړش له بهر زبوون دایه و په یامی کو تایی هاتنی یه کیک له نه گبه تبارترین دهورانی میژووی ئیمه ده که یه نی.

پ - ئیوه ئیستا شهرى جبهه یان گوړیوه به شهرى پارتیزانی، ئایا پیشمه رگه کان توانیویانه خو یان له گه ل تاکتیکی شهرى پارتیزانیدا بگونجینن؟

و- له كونگره‌ی شه‌شه‌می حیزبدا که سی سال پیش گرتمان، دواى کۆبه‌ندی ته‌جره‌به‌ی کۆن، ئیمه به‌و ئاکامه گیشتن که به دانای ۲۰۰ هه‌زار هیزی چه‌کداری رژییم له کوردستاندا و به له‌به‌رچاو گرتنی ئیمکاناتی زۆر که هه‌یانه، ناتوانین به دوازده هه‌زار پیشمه‌رگه و به‌و ئیمکاناته سنوورداره‌ی بو شهر هه‌مانه، شه‌ری جبه‌یی درێژه پی بده‌ین. له‌به‌ر ئه‌مه بریارمان دا تاکتیکی نیزامی خۆمان بگۆرین. ئیوه ده‌زانن که هه‌ر گۆرپانکارییه‌ک که‌ندوکۆسپی خۆی هه‌یه و له‌گه‌لیاندا رووبه‌روو ده‌بیته‌وه. له مه‌ودای ئه‌م گۆرپانکاریانه‌ی ئیمه‌ش، جاروباره زه‌ربه‌مان ده‌خوارد، به‌لام به تیکۆشانیکی زۆر توانیمان به‌سه‌ر پرۆسه‌ی ئه‌و گۆرپانکاریه‌شدا سه‌ربه‌که‌وین. ئیستا پیشمه‌رگه‌کانی ئیمه به‌نه‌ماکانی شه‌ری پارتیزانی فیڕ بوون و قه‌بولیان کردووه و له‌و شه‌رانه‌ی که له به‌هاری رابردووه‌وه ده‌ستیان پی کردووه، نیشانی ده‌دا که دوژمن له جاران زیاتر زیانی پی ده‌گا. به پیچه‌وانه‌ش ئیستا ئیمه له جاران باشت‌ریش ده‌توانین هیزه‌کانمان بیاریزین. له لایه‌کیتریشه‌وه وره‌ی هیزه‌کانی رژییم زۆر دابه‌زیوه و ئیتر نه وه‌ک پیشوو ئیمانیاں به خه‌تی ئیمام ماوه و نه ئاماده‌ن شه‌هید بین. پیشتر هیزه‌کانی رژییم تا‌کوو ئاخ‌رین فیشه‌ک شه‌ریان ده‌کرد به‌لام ئیستا زۆر زوو خۆیاں به ده‌سته‌وه ده‌دن. هه‌ر بۆیه پیشمه‌رگه‌کان ده‌توانن له ماوه‌ی چه‌ند کاتر می‌ریکدا ده‌ست به‌سه‌ر پایگه‌یه‌کی ۱۰۰ و ۱۵۰ که‌سی ئه‌واندا به که‌مترین زیان بگرن.

پ - سیاسه‌تی ئابوری و نیزامی ئیسلامی ئیران له کوردستاندا چۆن هه‌لده‌سه‌نگینی. ئایا رژییم له‌و ناوچانه‌دا گه‌یشتووه‌ته ئامانجه‌کانی خۆی؟

و- ئامجی سه‌ره‌کی رژییم سه‌رکوت کردنی جو‌لانه‌وه‌ی خه‌لکی کوردستانه. به‌لام زۆریک له کاربه‌دستانی پله‌به‌رزی رژییم گه‌یشتوونه‌ته ئه‌و باوه‌ره که گه‌یشتن به‌و ئامانجه مه‌حاله. له بواری سیاسیه‌وه رژییم به ته‌واوی له کوردستاندا شکستی خواردووه و له بواری ئابوریشه‌وه نه‌یتوانیوه بمانخاته ته‌نگانه‌وه، به دوو هۆکار، یه‌کیکیان ئه‌وه‌یه که ئیستا کوردستان له بواری کشت و کالدا سه‌ربه‌خۆیه

و هه‌میشه یه‌کیک له‌و به‌شانه بووه که به‌ره‌مه‌کانی خۆی بو به‌شه‌کانیتری ئێران نارووه، دووه‌هه‌میان ئه‌وه‌یه که کوردستان که‌وتووته سنووری دوو ولاتی تورکیه و عێراقه‌وه و به‌شیکێ زۆر له‌و به‌ره‌مه‌مانه‌ی به‌ شیوه‌ی قاچاخ له‌ کوردستاندا ده‌ست ده‌که‌ون، له‌ به‌شه‌کانیتری ئێراندا به‌ده‌ست هینانیاں له‌ به‌شه‌کانیتری ئێراندا نه‌گونجاوه. به‌لام سه‌ره‌رای ئه‌م بارووخه ئابورییه کوردستانیش وه‌ک به‌شه‌کانیتری ئێران قه‌یران لی دراوه و به‌شیک له‌ به‌ره‌مه‌ پێویسته‌کانی ژیاں یان به‌ زه‌حمه‌ت ده‌ست ده‌که‌ون و یان زۆرینه‌ی خه‌لکه‌که‌ توانایی کرینیاںیاں نیه.

پ - ئایه ئه‌وه راسته که کوردستان له‌ لایه‌ن رژیمی کۆماری ئیسلامی ئێران‌ه‌وه به‌ ته‌واوی میلیتاریزه‌ کراوه (نزیك به‌ سی هه‌زار پایگای نیزامی تیدا جیگیر کراوه)؟

و- به‌لی، وایه که ده‌لی. له‌ راستیدا هیچ ناوچه‌یکتر بیجگه له‌ جنوبی ئێران که له‌ سنووری عێراقه‌وه نزیکه و به‌زه‌ی شه‌ره‌کانه، وه‌ک کوردستان میلیتاریزه نه‌کراوه. هه‌لبه‌ته کوردستان له‌ ده‌ورانی شاییدا میلیتاریزه بوو، به‌لام ئیستا به‌ قسه‌ی رادیو تاران، سی هه‌زار پیگه‌ی نیزامی له‌ کوردستاندا هه‌یه. به‌ شیوه‌یه‌کی مامناونجی له‌و پایگایانه‌دا په‌نجا تا شه‌ست که‌س له‌ هیزه‌ چه‌کداره‌کانی رژیمی جیگیر کراون و به‌م جووره‌ وا ده‌یته‌ به‌رچاو که له‌م دوایانه‌دا به‌ بی ئه‌وه‌ی ژماره‌ی یادگانه‌کان که‌م ببه‌وه‌ چه‌کداره‌کان که‌م کراونه‌ته‌وه، ئه‌ویش به‌ هۆی پێوست بوونی به‌و چه‌کدارانه‌یه له‌ به‌ره‌کانی شه‌ری عێراقدا. به‌لام به‌ هۆی ئه‌و لیدانه‌ توندانه‌ی که‌ رژیم له‌م دوایانه‌دا له‌ لایه‌ن پێشمه‌گه‌کانه‌وه لی دراوه، که‌وتووته‌ بیری ئه‌وه‌ی هیزه‌کانی نیو پایگا‌کان زیاد بکاته‌وه.

پ - به‌م جووره‌ بارووخی به‌رنگاری کردنی پێشمه‌رگه‌کان ده‌بی زۆر ئه‌سته‌متر بووبی. ئه‌ی چۆنه که لیدانی پێشمه‌رگه‌کان له‌ هیزه‌کانی دوژمن توندتر و کارامه‌تر له‌ پێشووه؟

و- هیزهکانی رژیم له سه‌ره‌تادا وره‌یان به‌رز بوو، به‌لام ئیستا ئه‌و وره به‌رزه‌یان له ده‌ست داوه. له‌م لاشه‌وه پێشمه‌رگه‌کان دوا‌ی جه‌وت سالان، هه‌م باش بنه‌ماکانی شه‌ری پارته‌زانی فی‌ر بوون و هه‌میش باشتر ری‌خراون، پێشتر پێشمه‌رگه‌کان پێکهاتنی هه‌موو ری‌خروویکیان رهد ده‌کرده‌وه له‌به‌ر ئه‌وه‌ی به‌ ده‌ربڕینی سیاسه‌تی سه‌تمه‌کارانه‌ی ده‌وله‌تی ناوه‌ندیان ده‌زانی، ماوه‌یه‌کی زۆری خایاند تا‌کوو ئی‌مه توانیمان له‌ باری نێزامیه‌وه به‌و جه‌وره‌ی که‌ پێویست بوو، پێشمه‌رگه‌کان ری‌ک به‌خه‌ین. ره‌نگه‌ ئیستا ژماره‌ی پێشمه‌رگه‌کان که‌متر له‌ پێنج سال له‌مه‌وبه‌ر بی، به‌لام له‌ باری باشی و له‌ باری کارابوون و زال‌بوون به‌سه‌ر هه‌ونه‌ری نێزامی و هه‌روه‌ها له‌ بواری سیاسی و فکریدا پێشمه‌رگه‌کانی ئیستا حیزبی دیموکرات له‌گه‌ڵ پێشمه‌رگه‌کانی چوار پێنج سال پێش باشترن. ئه‌مانه‌ش هه‌وکاری بنه‌ره‌تی سه‌رکه‌وتنی پێشمه‌رگه‌کانن. هه‌وکاریکی بنه‌ره‌تیت، پشتیوانی خه‌لکه‌ له‌ حیزب و پێشمه‌رگه‌کان. من پیم وایه‌ له‌ سه‌دا نه‌وه‌ی خه‌لکی کوردستان به‌ هه‌موو ئیمکاناتی‌ک و به‌ گیان و دل پشتیوانی پێشمه‌رگه‌ن، هه‌ر ئه‌مه‌ش وای کردووه هه‌میشه پێشمه‌رگه‌کان له‌ نیوخۆی کردستاندا پارێزراو بن و دوژمن که‌متر زه‌به‌یان لێدا.

پ - له‌ بواری تاکتیکیه‌وه چه‌ پێوه‌ندیه‌ک له‌ نیوان جولانه‌وه‌ی شو‌رشگی‌ری کورد و شو‌رشی سه‌راسه‌ریدا هه‌یه‌؟

و- جولانه‌وه‌ی شو‌رشگی‌ری کورد هه‌رچه‌نده‌ش به‌ هی‌ز بی، له‌ باشترین حاله‌تدا ده‌توانی رژیم لاواز بکا و بارودۆخی له‌ نیوچوونی بگونجینی، به‌لام به‌ هی‌چ جه‌ری‌ک ناتوانی به‌ ته‌نیا‌ی ئالترناتیف بی. به‌م هه‌ویه‌شه‌وه ئی‌مه هه‌میشه تی‌کو‌شاوین پێوه‌ندی نیوان جولانه‌وه‌ی شو‌رشگی‌ری کورد و جولانه‌وه‌ی به‌شه‌کانتیتری ئێراندا رابگرین، به‌لام به‌ داخه‌وه تا‌کوو ئیستا نه‌مانتوانیوه فورمی‌ک بده‌ین به‌م پێوه‌ندییه‌ ده‌روونی و ئورگانیکه‌، کاتی‌ک ئی‌مه له‌ شو‌رای

میلی مهقاومهتدا بووین، پیمان وابوو که شورا راستهوخو ئەم ئەرکه میژوووه به ئەستۆ دهگری و به راستی دهبی به پردیک له نیوان شورشگیڕانی خەلکی کورد و تیکۆشهرانی خەلکانیتری ئێران. هەر وهک دهزانین ئەم تهجره بهشمان شکستی هینا، بهلام ئیمه دهتوانین ئەوهتان پی بلیین و لای ئیوه ئاشکرای بکهین که زۆریک له کهسایهتیهکان و ریکخراوهکانی ناوخوی ئێران لهگهڵ ئیمه پیوهندی دهگرن و دین بو دیدارمان و پهياممان بو دهنیرن، پیمان دهلین ئیمه هیوامان به خەلکی کوردستانه، ئیمهش وهلامیان دهدهینهوه که ئیمه پیکهوه هیوامان به خەلکی ئێرانه.

پ - جهنابت وتت لهگهڵ ئوپوزسیونی نیوخوی ئێران پیوهندیتان ههیه، پیم وابی مه بهستان "نهخت آزادی" و بهریز بازرگان بی، وایه؟

و- ئیمه هیچ پیوهندیهکمان لهگهڵ "نهخت آزادی" و بهریز بازرگاندا نهبووه. پ - دهتوانم بیروبوچونتان لهسه "نهخت آزادی" و بهریز بازرگان بزانه؟ و- بیروبوچوونی ئیمه به گشتی لهسه ئوپوزسیونی ئێرانی روونه، ئیمه لهگهڵ هەر هیزیکی ئوپوزسیون که دژایهتی رژیمی خومهینی بکا و بو دووباره ساز کردنهوهی سهلتهنهت تینهکۆشی، ئامادهی هاوکارین. ههروهها ئوپوزسیون دهبی بروای به پلورالیزی سیاسی ههبی. ئیمه لهو بروایه داین که دواي تیپه ر بوونی دوو ستهمکاری زور توند واته ستهمی شاههنشاهی و ستهمی خومهینی، کاتی ئەوه هاتوو ه رژیمیکی دیموکراتیک بیه سه کار. له بهر ئەوه ئیمه لهگهڵ هیچ هیزیکی که لایهنگری دیکتاتور بی، ئاماده نین هاوکاری بکهین و ههموو جوهره دیکتاتورییهک بهریه چ دهدهینهوه. بهلام ئەوهی که به خودی بهریز بازرگان هوه پیوهندی ههیه، ئەو رۆلی خوی بو به دهسهلات گهیشتنی خومهینی نواندوووه. ئیستاش ئیمه هیچ وههمیکمان له "نهخت آزادی" و بهریز بازرگان هوه نیه و رابردووی ئەوانمان زور باش له بیر ماوه، بهلام سه رهپرای ئەوهش هەر

دژایه تیهک له گه ل رژی می خومهینی به هر شیوهیهک بی، به باش دهرانین.
پ - بهرپرز قاسملوو، من نیستاش نهزانی نهو ریخراو و که سایه تیپانهی نیو
خوی نیران که په یامتان بو دهنیرن و دین بو دیدارتان کام هیزن؟

و - من مه بهستم نهو هیزانن که بو له نیوبردنی رژی می خومهینی تیپه کوشن و
نه م جوړه هیزانه له نیو نیراندا هن که نه گهر نیجازه بدهی ناویان نه هیتم.
پ - ههروهک دهرانین رژی می حاکم به سهر ولاته که ماندا روژانیکی قهیراناوی
تیپه دهکا. نه م قهیرانانه هه موو ولاته که مانیان گرتووه ته وه، قهیرانی نابوری،
فهرهنگی، رامیاری، پیته وانیه نه م دهسه لاته روژهکانی کوتایی ته مهنی خوی
تیپه دهکا؟ جهنابت بروات به سهره لدانیکی چه کدارانهی گهلی ههیه؟
و- خانم گورگین، نه وه بزبان من لهو که سانه نیم که له پیشدا دیاری بکه م رژی می
خومهینی به چ جوړیک دهرپوخی. به لام نه وه دهرانم که نه م رژی مه له ریگای
هه لبراردنی نازاد و نووسینی چند وتار له دهره وهی ولاته نارپوخی، نه م رژی مه
دهبی به شیوهی لیدانیکی توند برپوخی، نیستا نه م شیوه لیدانه نیتر نه م لیدانه
به رنگاری چه کدارانهی نیو شارهکان بی و یان گریدانیک بی له نیوان شهرپی
چه کداری نیو شارهکان له گه ل پارتیزانهکانی لائی و یان مانگرتن و خویشاندان
و سهره لدانی خه لکی له نیو شاردا، من لهو بروایه دام که پیشتر ناکری نه مه
دیاری بکری. به لام نه وهی که رژی م به هوئی لیدانی تونده وه دهرپوخی، شکم نیه.
قهیرانهکانی رژی م زور قولن، ههروهک جهنابت وتت له بواری رامیاری، نیزامی،
سیاسی و فهرهنگیه وه له قهیراندایه. رژی م نهک هر نهیتوانیوه کیشه
گرینگهکانی ولاته که مان چاره سهر بکا، به لکوو کیشهکانی قولتر کردووه ته وه و
به پیچه وانهی نه وهی هیندیک له ریخراوهکان و که سان و نوینه رانی ولاتانی
روژئاوا له نیو ولاته نیدعای دهکن، رژی م به هیچ جوړیک جیگای خوی
نه کردووه ته وه، نه م رژی مه له بواری نیزامیدا به ته وای گهیشتووه ته بن بهست و
نه دهنوانی شهرکه دریزه پی بدا و نه تیدای سهر دهکوهی. له باری سیاسیشه وه

جياوازييه فكرييه كانيان له نيوخو پهره سهندووه و به هوئى كيشهئى زورى كوومه لايهئى، نابورى و راميارى و نيزاميهووه پايهئى ريژيم شل بووه. هاتنه خوارهوهئى نرخى نهوت و هاتنه خوارهوهئى رادهئى ناردينى، هوئى كارى خودى ئەمانهئى. نهود و پينج له سهئى داهاتى ولاتهكه مان به هوئى ناردينى نهفتهوه به دهست دئى. به پئى پيشينى ئيمسال داهاتى نهوت له يهك له سئى داهات نهوتى سالى رابردوو دهئى. به لام نايابو روخاندنى ستهمكارئى سهدهكانى نيوهراست ئەمه بهسه؟ به برواى ئيمه نهخير، ئيمه پيمان وايه بهداخهوه له ئيستادا له سهرانسهئى ئيراندا هيئىكى نهوتو بوونى نيه كه بتوانئى رژيم بروخينئى. دهئى ئەمەش به راشكاوانه بلين له بهر نهوه ئەگەر نهيلين، نهو كات به تهواوى تيناكوشين بو پيكهينانى هيئىكى نهوتو.

پ - له سهئى دوستانى پيشووتان، ريئىخراوى مهجاهيدنى خهلكى ئيران و شوئى ميللى مهقاومت بو مان بدوئى، پيت وايه بهو جووره نهو ريئىخراوه دهيلئى، دهتوانئى بهم زوويانه رژيمى كوئى ئيسلامى ئيران بروخينئى؟ نايابو ريئىخراوى مهجاهيدن بهو هيئى چهكدارهوه كه ههيهئى دهتوانئى دهست بداته سه رهه لدانئى كهلى؟ و- ناكريئى جيئوور كه به مهسهله سياسيهكان و دهبرين و دانى دروشم بكهين ههروهها ناكريئى ئارهزووهكان له جيئى ديتنى راستيهكان، چارهسهئى ناكريئى. ههلبهت ههموو كهس دهتوانئى داوا و ئارهزووى ههئى، به لام له سياسهئى تو له گه ل راستيهكان به رهو پرووى، ئيمه كاتئى باروئى ئيران هه لده سه نكينين به وئاكامه دهگهين كه نهك ته نيا ريئىخراوى مهجاهيدن، بهلكو هيج ريئىخراوى كيتر به ته نيايى له وانه حيزبى ديموكرات كه ته نيا ريئىخراوى به هيئى و چالاكى نيوخوئى ولاتهكه مان دهئى ردى، لهم كات و ساته دا ناتوانئى رژيم بروخينئى و بيئى به ئالترناتيف. له رابردو دا ريئه رانى ريئىخراوى مهجاهيدن ريكهوتيان بو روخاندنى رژيم ديارى دهكرد، به لام هيج كاميان به راست دهرنه چوون. به برواى من له ئيستادا به له بهرچاو گرتنى نهو زه ربه تانه كه نهم ريئىخراوه له نيو خوئى

ولآت لیی دراوه و ههروهها بهو کیشه سیاسییه زۆرانهوه که توشی بووه، له داهاتووی نزیکدا ناتوانی له ئێراندا دهسهلات به دهستهوه بگری. پ - ریکخراوی مهجاهیدینی خه لکی ئێران و حیزبی دیموکوراتی کوردستانی ئێران دوو باسکی به هیز و شوپشی چهکداری ئێران، ئایه به بۆنه ی ئامانجی هاوبهش، بیرتان لی نه کردووه تهوه جاریکتر دووباره پیکه وه تیکۆشان تان هه بی؟ و- ئەزمونی ک که ئیمه له شوپرای میلی مهقاومه تدا وهرمانگرت، فییری زۆر شتی کردین. ئیمه بهو جوړه ی که پیشتریش وتوومانه، هه میشه ئاماده ی له گه ل هه موو هیزهکانی ئوپوزسیون که برۆایان به پاشایه تی نیه، هاوکاری بکه ین. ئیمه له گه ل ریکخراوی مهجاهیدینی خه لکی ئێرانیش حازرین هاوکاری بکه ین به لام ئەم هاوکارییه ده بی له چوارچیوه ی بهرنامه یه کی نویدا و به رهزامه ندی بهرانبه ره که ئەنجام بدری.

کونگره ی حه وته می ئیمه له مانگی سه رماوه زی ۱۳۶۴دا ئەوه ی په سند کرد که حیزبه که مان ئاماده ی هاوکارییه له گه ل ریکخراوی مهجاهیدین. به لام له چوار چیوه یه کی دیاری کراودا بو ئامانجی دلنیا و دیاری کراو، منیش هه ر ئیستا ئەمه دووپاته ده که مه وه، به لام بو ئەم هاوکارییه ده بی ریکخراوی مهجاهیدین هه نگاو بنیته پیش و هه م له زۆر کرده وه ی خو ی له رابردوودا به نیسه بت حیزبی ئیمه و بریک له هیزهکانی تریش له چه ند سالی رابردوودا به خویدا بچیته وه. پ - جهنابت پی ت وانیه له م تیکه ل و پیکه له سیاسییه له ئێراندا، کودتایه ک بگری؟ ئەگه ر رووبدا، به قازانجی کی ده بی؟

و- له بارو دوخی ئیستا دا هه چکام له وه هیزانه ی که ئامانجیان رو خانندی رژیمی خومه ی نیه، توانایی کودتا کردنیان نیه. ده بی ئەوه شمان له بیر بی که هیزه سیاسییه کان له سه ر سروشت و ئامانجهکانی خو یان، شیوازی جوړاوجوړیان بو رو خانندی رژیم هه لبژاردووه، بو وینه ئیمه شوپشی چه کدارانه ده که ین و گه ل

رېك دهخهين، رېكخراوېكيتريش باس له سهرههدانېكي چهكدارانه دهكا. تهنيا هيزيك كه هيچ ريگايهكي بو نهماوتهوه بيجگه له كودتا، پاشايهتي خوازهكانن، لهبر نهوهي له نيو خهلكيدا هيچ پيگهيهكيان نيه و كردهوهشيان جورېك نيه كه بتوانن له ريگاي سهرههدانېكي گهليي، مانگرتن و خوپيشاندان بيانهوي دسهلات به دستهوه بگرن. نهم ريگايهش له بنهردتا لهگهل شيوهي بير كردهوهي نهواندا يهك ناگريتهوه، ههر بويهش نهوان تهنيا يهك ريگا زياتريان بو نهماوتهوه نهويش كودتايه. كودتاش دهبي له ريگاي نهرتهشوه روو بدا، نهرتهشيش له بارودوخي نيمرودا ناتواني كودتا بكا. نهرتهش ههم بهرپرسی شهر لهگهل عيراقه و هميش لهگهل خهلكي كوردستانه له لايهكيتريشهوه بهرپرسه سهرهكيهكانيان نهرتهش له دست ناخوندهكان و نوينهراي سپاي پاسداراندان و له لايهن ئيدارهي بهناوبانگي ئيديولوژيكهوه به تهواوي له ژير كونترول دان. دهمنيتهوه سهر سپاي پاسداران كه نهگهر نهرتهش دست به كودتا بدا به دنيايهوه له بهرامبهريدا دهوهستينهوه. سپاي پاسدارانيش كه فرماندهكاني نارهزووگهليكيان له ميشكدا پهروهده دهكن، تاكوو كاتيک خومهيني لهسهر كار لانهچي، به نيازي وهرگرتني هيز، دست بو هيچ كردهوهيهك نابا.

پ - ئيوه به چ هوكاريك گرینگی پيکهيناني بهرهيهكي ديموكراتيكي دژه نيمپرياليستيتان له دستوري كارهكاني خوتاندا گونجاندوه؟

و- نيمه له سهرهتاي شورشدا پيشنياري نهم بهريهمان كرد و ماوهيهك بو پيکهاتني نهو بهرهيه تيکووشاين، بهلام به داخهوه نهو ريکخراوانههي كه دهبوو به دنگ بانگهوازهكهي نيمهوه بين، بي دنگ بوون، لهوانه ريکخراوي مهجايدني خهلكي ئيران و ريکخراوي چهريکه فيدايههكاني خهلكي ئيران، دواتر كاتيک نهم ريکخراوانه بو خويان بوون به نوپوزسيون و باسي بهره ديسان هاته گوړي، بهر له پيکهاتني شورا، نيمه لهگهل ريکخراوي مهجايدني خهلك لهسهر پيکهاتني

بهرە بیروپرامان گۆرپووتەو، تەنانەت بەو ئاکامیش گەشتین، بەلام رووداوێکانی
 دواتر و پیکهینانی یەکیهتی نیوان ئاغای بەنی سەر و مەجاهدین و دروست
 بوونی شۆرا، ئیمەیی خستە ئەمری واقعەو. هەر بۆیە پێشینهایی ئیمە بۆ
 پیکهینانی بەرە شتیکی تازە نیه، بەلام له بارودۆخی هەستیاری ئیستادا، گرینگی
 کاریکی ئەوتۆ ئیستا زیاتر هەست پێ دەکری. هەر بۆیە ئەو هیزانەیی که به
 جۆریک به کردهوه دەیاننوی بین به ئالترناتیف، گرینگی خویمان له دەست
 داوه. لایهنگرانی سەلتەنەتیش له بنهڕەتدا هەرگیز بۆ ئیمە ئالترناتیف نەبوون.
 هەرچەند ئەوانیش لهسەر مەشرووتەخوازی و دیموکراسی قسە دەکن و ئێران
 لهگەڵ ولاتانی وهک سوید و ئینگلستان هەڵدەسەنگینن، بەلام ئیمە ئەزموونی
 میژوویی خۆمانمان ههیه و لهسەر ئەو ئەزموونە سەلتەنەت پیکهاتەیی دوو ستهمکار
 و دوو گریدراو بوون، هەر وهک دەرانی ماوهیهکی درێژ سەلتەنەت سەر به
 رووسیهی تزای و ئیمپراتوری ئینگلیز و ئیمپریالیزمی ئامریکا بوو. بەلام ئیمە
 کوردهکان یهک هۆکاری ترممان بۆ نژیتهتی سەلتەنەت ههیه، ئەویش ئەوهیه که
 سەلتەنەت واتە کۆ کردنەوهی قودرەت له تاران، ناوهندی بریاردان له ناوهند،
 ئەمەش له نیوهپرۆکی رژیمیکی پاشایهتیوه سەرچاوه دەگری. ئەم کۆ کردنەوهی
 هیزه ئاکامهکهی هههمیشه سەرکوتی ههموو جۆره سەرهلدانی خهڵکانی زولم لێ
 کراوی ئێران بووه، بهلوچهکان دهنیرن بۆ شەر لهگەڵ کوردهکان، عەرهبهکان
 دهنیرن بۆ شەر لهگەڵ تورکمهنهکان، ئیمە دهمانهوی به یهکجاری کۆتایی به
 ناوهندگهرايي دهسەلات (تمرکز تصمیم گیری) له تاران بهینین. خهڵکی
 پارێزگاگان و خهڵکانی جۆراوجۆر له ئێراندا مافی بریاردانیان ههبن و تهنیا
 ئەوهی که گرینگه له ناوهند بمینیتەوه و له دهسەلاتی دهولهتی ناوهندیدا بیت،
 وهک پێوهندییهکانی دهرهوه، دیفاع له سەر بهخوویی و تهواویهتی ولات، ئیداری
 سیستمی پولی و یان بانکی، بهرنامهپرێژی درێژخایهن که پێویستی به سهرمایهیی
 زۆره. با له ولام دانهوهی پرسیارهکهی جهنابت دوور نهکهومهوه، پرسیت بۆچی

پیکهانتی بهرمان بهلاوه گرینگ بووه؟ به هوی نهوهی که ریخراوی مهجاهدینی خه لکی ئیران، ئالترناتیفی شورای سووتاند و ئیمه ئیستا ئالترناتیفمان نیه. هر بویه ئیمه له هه موو کات زیاتر ههست به گرینگی پیکهانتی بهر هیهک دهکهن، هر وهک جهنابت وتت رژیم که وتووته قهیرانی قولوه، نهگهر له م بارو دوخه ههستیارهی میژوودا، هیز و ریخراوه پیشکه وتوو دیموکرات دهست نهدهنه کاریکی وهها، ئیمپریالیزمی ئامریکا و هیزهکانیتری دهستی راستی ئیرتجاع دووباره تیدهکوشن ئالترناتیفیک بو رژیم خومهینی دروست بکن. بو بهرگری له م ئالترناتیفه و بو رزگای ولاته کهمان، ئیمه پیشنیاری بهر هیهکمان دا. ئیمه وتوومانه دواي رژیم خومهینی دوو ریگا زیاتر نیه. ریگای یه کهم نهوهیه دانانی رژیمیکی دیموکورات به پاراستنی پلورالیزمی سیاسی و ریژ دانان له مافی هه مووان و به شداری هه مووان - هه لبت هه رکهس به رادهی خوی - له ئیدارهی بهرپوه بردنی کاروباری ولاتا تیکوشان له لایهن ئه م یان نهو هیزه وه به مه بهستی سه پاندنی هیژمونی یان دیکتاتوری. ده بی نهو ههش بلیم که ئیمه هیچ جوړه هیژمونی له نیو بهر هدا قه بول ناکهین و هر هیزیک که حه ول بدا هیژمونی خوی به سه ر بهر هدا سه پینی، له بهرام به ریدا ده وه ستینه وه، به لام دروست کردنی هیژمونی له نیو ولاتا به هوی وهرگرتنی پشتیبانی خه لک، مافی ره وای هه موو هیزیکه. ئیمه وهک حیزبی دیموکرات باوه ری قولمان به وه هیه که زیاتر له هه شتا له سه دی خه لکی کوردستان لایه نگری حیزبی ئیمه ن و له یه ک هه لبژاردنی ئازادا، دهنگمان پی ده دن. نهگهر ریگای یه کهم روو نه دا واته نهگهر دیموکراسی له ئیراندا شکست بینی، به داخه وه نهو کاتیش جیگیر بوونی دیکتاتوری له ولاتا به هر ناویکه وه بی، ئاکامه کهی ده بیته هه لگیرسانی شه ری نیو خویی. نابی نهو ههش به شارینه وه که هیچ ریخراویک له نیوخوی ئیراندا بوونی نیه که باشتر له ئیمه ئامادهی شه ری نیوخویی هه بی. به لام ئیمه به باشی دهزانین ولاته کهمان توشی شه ری نیوخویی نه بی، له بهر نهو هه شه ریکی نهو تو له

ئیراندا که له باکوورهوه به دریژایی ۲۰۰۰ کیلومیترا سنووری هاوبهشی لهگه‌ل یهکیهتی سوڤیهت ههیه و له رۆژه‌لاتهوه خهلیج فارس ههیه که له رۆژه‌لاتی نیوه‌راستا به ناوه‌چهیهکی ستراتیژیک و کلیدی دهژمیردری، ده‌ئه‌نجامیکی مه‌ترسیداری ده‌بی. ده‌ئه‌نجامگه‌لیک که هیچ کهس ناتوانی ره‌ه‌نده‌کانی پیشینی بکا و ته‌نانهت نه‌گه‌ری نه‌وه ههیه ته‌واویه‌تی سه‌ربه‌خویی ولاته‌که‌مان بکه‌ویته مه‌ترسی.

پ - ئیوه له‌و بر‌وایه‌دان که بیجگه له لایه‌نگرانی سه‌لته‌نهت، باقی ئوپوزسیون ده‌توان له‌و به‌ره‌یدا به‌شدار بن. ئایا نه‌و ده‌ست راستیانه‌ی که لاینگری سه‌لته‌نهت نین، ده‌توان هاوپه‌یمانی ئیوه بن؟

و- ئامانجی به‌ره‌ روونه، ئیمه چوار ئامانجی گشتیمان پیشیار کردووه، یه‌کیکیان مه‌سه‌له‌ی سه‌ربه‌خویی ئیرانه، ئیمه لاینگری پیکهاتنی ئیرانیکی سه‌ربه‌خوی بی پابه‌ندبوون به شوینی‌کۆین، واده‌زانم له‌م باره‌وه زوریک له هیزه‌کان له‌گه‌ل بو‌چوونه‌که‌ی ئیمه هاوران. هیزه‌کانیتر لاینگری سه‌لته‌نهت نین و دژی رژیم خومه‌نین، دووه‌م نه‌وه‌یه که ئیمه بر‌وامان به دیموکراسی و ئازادی، خه‌لکی ئیران له شو‌رشی گه‌لانی ئیراندا شه‌ست هزار شه‌هیدیان دا بو‌ نه‌وه‌ی به ئازادی بژین. به‌لام به داخه‌وه وای لی نه‌هات. ئیستا ده‌بی رژیمیک بیته سه‌ر کار بر‌وای به ئازادی هه‌بی، ئازادی راده‌برین، چاپه‌مه‌نی، هه‌لبژاردن، جلوه‌برگ و هیترا. سیه‌هم دادپه‌روه‌ری کومه‌لایه‌تیه، نه‌م رژیمه ده‌بی ریز له مافی کومه‌لایه‌تی زه‌حمه‌تکیشان بگری که زورینه‌یه خه‌لکی ولاته‌که‌مان پیک دین و بارودوخه‌که‌یان بو‌ بگونجینی. چواره‌م پیکهاتنی مافی میلی خه‌لکانی زور لی کراوی ئیرانه. ئیمه لاینگری دروشمی دیموکراسی بو‌ ئیران و خودموختاری بو‌ کوردستانین، به‌لام له‌به‌ر نه‌وه‌ی له ئیراندا خه‌لکانیکی جیاواز پیکهاتووه، نه‌گه‌ر بمانه‌وی له لایه‌ن هه‌موو خه‌لکانی ئیرانه‌وه قسه بکه‌ین، ده‌بی مه‌سه‌له‌ی

کۆماریکی فیدراتیو بئینه گۆرپ. له کۆمارى فدراتیدا هم هه موو تهواوهتى ولات و يه کگرتووى ئيران دهپاريزرى و هه ميس خه لکه دهگه ن به مافى ميللى خويان.

ئيمه ئه م چوار ئامانجه مان پيشنيار کردوه، به لام له سه ر به کارهينانى وشه کان پيداگريمان نيه. له سه ر ناوى به ره ش هيج پيداگره کمان نيه. هه موو ئه مانه به ر له پيکهاتنى به ره دهکرى باس و مه ناقشه يان له سه ر بکرى. به م جوړه هه ر هيزيکى کۆمارى خواز لايه نگرى پلوراليزم که دژى رژيمى خومهينى بى و ئه و ئامانجه نهى باس م کردن قه بول بکا، ده توانى بيته نيو ئه وه به ره يه وه. پ - به برواى جه نابت شوړشگير و ديموکرات کييه؟ و دژه شوړش و ناديموکرات چ ريکخراو و حيزب و که سانیکن؟ ئه م يه کيه تى ئوپوزسيون که جه نابتان زورتان پى باشه، بو وينه، حيزبى توده و هيزه ناخه لکى و ناگه ليه کانيتريش له خوى دهکرى؟

و- بروانه، شوړشگير بوون قسه ي جه نابته، ئيمه ئه وه مان نه کردووه ته شه رتى هاتنه نيو به ره وه، ئيمه وتوومانه که هه ر شيوازيک له به رنگار بوونه وه و ته نانه ت له شيوازي نه رينى به رنگار بوونه وه له جيگاي خويدا به باش ده زانين و به م جوړه له بنه رته دا هيج پيوه يست ناکا هه رکه س هاته به ره وه ده بى شوړشگير بى، بو وينه زور له خانمه کان به جوړيک دژى حجاب به رنگارى ده که ن و تيده کوښن به جوړيک له ژير داپوشينى حجابدا ده رچن، ئيمه ئه مه به جوړيک به رنگارى ده زانين و بو ئه م کاره هيج به پيوستى نازانين خانمه کان ته نانه ت شوړشگيريش بن يان بيروبوچوونى شوړشگيرنه يان هه بى. ئه مه جوړيکه له به رخودانى نه رينى (مبارزه منفى). جوړيکتر له به رخودانى نه رينى که له کوردستاندا به رپوه ده چى، نه چوونى خه لکه بو نويزى جه ماعت. مزگه وته کانى کوردستان له رابردوودا چول نه بوون، به لام ئيستا چولن، به رين کردن و سه پاندين شيوازي جياوازي به رخودانن که ده توتانن ره وتى روخانى رژيم

خیراتر بکهن. جهنابت هیئدیک هیئت به دژه خه لکی ناوبرد، به لام ئیمه هیئیکی تایبه تی ناونا بهین، له بهر نه وه ئیمه بو خومان هیئیکی به ره کهین و به ته نیایی مافی بریاردانمان له سهر هیئزه کانیتتر نیه. کاتیک به ره پیکهات، نه و کات نه گهر هیئزه کان پیکه وه بریاریان دا بو وینه ریخراوی ئه لف بهم هویه وه دژه خه لکییه و یان ریخراوی بی، بهم هویه وه بو وینه راسته وخو گریدراوه، ئیتتر نابی له بهر دا به شدار بی، نه و کات ئیمه ش بیروبوچوونی خومان له م پیوه ندییه دا راده گه یه نین. نه م مه سه له یه که جهنابت باست کرد له کاتی باسکردن له سهر به ره، له نیوان ئیمه شدا باسی لی کرا، به لام ئیمه له بهر نه و هۆکارانه ی که باسم کردن له م پیوه ندییه دا ئیمه ش له سهری نه چووین.

پ - ئیوه چۆن باسی دیموکراسی ده کهن، ئایا به بروای جهنابت دیموکراسی نابی ئه ملا و نه ولای هه بی؟ نه م جوړه دیموکراسیه ی که جهنابت پشتی پی ده به سستی، به قازانجی کام چینی خه لکی ولاته که مانه؟

و- بروانه خانم گورگین، ئیمه زور جار گویمان له م پرسیاره بووه و لیمان ده پرسن که ئیمه بروامان به دیموکراسی خه لکی هه یه و یان دیموکراسی بورژوائی. ئیمه ده لیین ته نیا دیموکراسی، بو؟ له بهر نه وه ی نه گهر بلین دیموکراسی خه لکی، هیئزه گه لیک هه ن که له بواری په ی کومه لایه تیه وه ورده بورژوان و شایه تیش بورژوا بن، به لام کرده وه یان دیموکراتیکه و بروایان به روخانندی رژیم خومه ینی هه یه. نه مانه ناماده ن له چوارچیوه ی شیوه بوچوونی خویندا تیبکووشن، ئیتتر بو ده بی ئیمه نه مانه دوور بخه ینه وه و نه هیلین بینه نیو به ره وه.

پ - به لام نه مانه ئیتتر پال ناده نه شوړشیکی دژه ئیمریالیستییه وه مه گهر ئیوه وه ک به ره یه کیک له نامانجه کانتان دژایه تی ئیمپریالیزم نیه؟

و- ئىمە ئامانجى خۇمان باس كرد، جەنابت له بىرت چوو. ئىمە ئامانجى يەكەمدا وتمان، ئىمە ئىرانىكمان دەوى سەربەخۇ و يەكگرتوو ئەمەش له خۇيدا نيوەرپۇكى دژە ئىمپىريالستىمان بۇ ديارى دەكا.

پ - بەرپىز قاسملوو، نزيكەى سى سالا، واته له ۲۵ى مانگى خەزەلوهى ۱۳۶۳وه له نيوان حيزبى ديموكرات و كۆمەلەدا شەپكى خويناوى چەكدارانه دريژەى هەيه. ئەوهندهى من ئاگام لىي بى تاكوو ئىمپرو كه ريكهوتى ۵ى پووشپەرى ۵۱۳۶۵، به داخه و لەم شەپانەدا له هيزهكەى ئيوه ۱۶ كەس شەهيد بوون و له هيزهكانى كۆمەلەش زانيارىيەكى ئەوتۆم له بەردەستدا نيه. جەنابت باش دەزانى كه خواستى هەموو ئوپوزىسيونى پيشكەوتوو و ئىنقلابى ئىران، و هەروەها خواستى خەلكى كورد و خەلكى ئىران كۆتايى هاتنى ئەم تيكهه لچوونانه و راگەياندى وهستانى شەپهكەيه له نيوان حيزبى ديموكرات و كۆمەلەدا. پرسىارى من له جەنابت ئەوهيه كه بۆچى به جدى تيناكۆشن بۇ ئەوهى كۆتايى بەم شەپه بينن، وهلاميك به داواكەى كۆمەلە بۇ راوهستانى بى مەرج و شەرتى شەپهكه نادهنەوه؟

و- ئەگەر بتههوى به باشى هۆكارى شەپهكەى كۆمەلە و حيزبى ديموكرات بزانى، دەبى بگەرپيتهوه بۇ هۆكاره سەركىيەكەى. ئەو شىكارىيه كۆمەلە له سەر كۆمەلگای كوردستان هەيهتى و ئەو ئامانجانەى كه بۇ خوى ديارى كردوو، هۆكارى سەرەكى ئەو تيكهه لچوونانەن. كۆمەلە بۆچوونەكانى خوى له تئورىهكى ناسراو به تئورى سى گۆشه (تئورى مثلث) له نووسىنى بەرپىز عەبدولاً مهتديدا له بلاو كراوهى كمونىست چاپ و فورمۆله كردوو، لەم تئورىيەى كۆمەلەدا ئىدعا دەكا كه له كوردستاندا يەك سى گۆشه هەيه كه سوچىكى بورژوازى ئىران به نوينهرايهتى كۆمارى ئىسلامى و سووچىكىترى بورژوازى كوردستان به نوينهرايهتى حيزبى ديموكرات و سووچى سىنهم پرولتارىايه به نوينهرايهتى

ڪۆمهله. له بلاو ڪراويه ڪيتري ڪۆمهله دا وتاريڪ له لايهن يه ڪيڪ له ئەنداماني دهفتهري سياسي هوه بلاو ڪراوته هوه. دهليٰ كه مهترسي بورژوازي خويي زياتره و بهم هوي هوه دهبيٰ له کاتي پيوستدا شهر دژي رژيم رابگرين و شهري دژي حيزبي ديموڪرات بخهينه ئەولهويه ته هوه. چهند سال پيش، بهر له وهی حيزبي ڪمونيست پيڪ بي، ري بهراني ئەو سهرده مهی ڪۆمهله، چهند تيک هه لچوونيان بو ئيمه پيک هينا كه ئيمه تيکوشاين به شيويهه ڪي پيڪ بينين و چاره سهيان بکهين و نه هيلين پهره بستيني، نزيکهی چوار سال پيش به ريز عه بدولا مهتدي له نامه يه کدا كه بو ريکخراوي ڪۆمهله له سهردهشت نار دبوو نامه كه كهوته دهستي ئيمه و دواتریش نامه که مان پيشانی خوي دايه هوه، نووسي بووي كه شهري نيوان ڪۆمهله و حيزبي ديموڪرات سهره نجام دهست پي دهکات، ههر بويه هه تاکوو زووتر بي باشتهر. ئيمه زور جهولمان دا ري بهرايه تي ڪۆمهله تي بگهيه نين كه شهر به زهرهري جولانه وهی ديموڪراتيكي ڪوردستانه و سهرانسهری ئيرانه، به لام به هيچ شيويهه ڪ گوييان له ئيمه نه گرت. کاتيڪ شهره كه له ۲۵ي خه زه لوهري ۱۳۶۳ دا دهستي پي کرد، هاورپياني دهفتهري سياسي ئيمه جهوليان دا و دوباره مهقه ره کاني ڪۆمهله يان گه پانده وه بو هه ورامان، ئەمه له کاتيکدا بوو كه ڪۆمهله هيچ کات له وي پيگه ي نه بووه، هه رچوننيک بي ڪۆمهله ييه کان گه پانه وه بو ناوچه ي نه وسود و هاوڪاري گه يشته ئاستيک كه بو بهرگري له هاتني که ساني سهر به رژيمي خومهيني، ئەم دوو ريکخراوه ناوي شهويان داده نا، به لام ڪۆمهله به که لک وهرگرتن له و ناوي شهوه، شهو درهنگان نيگابانه که ي حيزب دهگرن و دهيکوژن و دوايه به ئار پي جي له مهقه ره کاني حيزب دهن و هيرش دهکونه سهريان و جينا يه تيکي گه وره يان خولقاند. من ئەو کاته له دهره وهی ولات بووم، کاتيک گه پامه وه تيکوشام سهره پاي ئەو هه موو ڪوشتاره كه کردوويانه ي، بتوانم ريگا چاره يه ڪ بو کوتايي هينان به و شه ره به ري بهرايه تي ڪۆمهله پيشنيار بکه م. وامده زاني ئەگه ر ري بهرايه تي حيزبي ڪمونيست

کۆمهله به فهرمی رابگهیهنی که له ئەنجامدانی ئەم جەنایهته بی ئاگا بووه، شایهت
 بتوانین پیک بین، بهلام به داخهوه نه دوباره بلاو کراوهی کمونیسیت ئاویکی
 پاکی به دهستماندا کرد و بهریز عهبدوڵای مهتدیش لهم بلاو کراوهیهدا نووسی
 لهسهر ئهوه کاره واته ئهوهی که ئیمه به رهوا ناوی جەنایهتی شەشی ریهندانمان
 لی نا، ریهری حیزبی کمونیسیت دانیشتوووه و بریاری لهسهر داوه و بهریوهی
 بردوووه و تهنا ته شانازیشی پیوه دهکەین. لهوه سهرنج راکیشتر ئهوه بوو که
 ژمارهه شەهیدهکانی ئیمهیان زیاتر لهوهی که ههبوو رادهگهیاندا. بهم جووره
 کۆمهله ریگای وتوویشی لهگهڵ حیزبی دیموکرات داخست، بهلام لهو کاتهوه که
 کۆمهله تیگهیشته که ناتوانی لهگهڵ حیزبی ئیمه شهر بکا، خوازیاری ناشتی بی
 ئەملا و ئەولا و بی شهرت (بی قید و شرط)ه. ئیمه له ماوهی تیکهه لچوونهکاندا
 بهلگهمان له کۆمهله وهدهست کهوتوووه که راشکاوانه دهلین که کۆمهله دهبی لهگهڵ
 حیزب شهر بکا و دوايه ناشتی بکا، و دووباره دواي کو کردنهوهی هیزهکانی
 شهرکه دهست پی بکاتهوه. ئەمەش به هوی ئهوهی که کۆمهله هیزی پیویستی
 نیه و دهیههوی بهم شیوهی شهر و ههلاتن (جنگ و گریزه هیزهکانی خوی ریک
 بخاتهوه و ئیستاش کۆمهله تهنا جیگایهک له کوردستانی ئیراندا گرساوهتهوه و
 ئەویش ناوچهی سهرشیوی سهقرزه که کهوتوووته نیوان بانه و مهریوان و
 سهقرزهوه. ئەمانه له ههموو کوردستانهوه له خواروو، ناوهراست و سهرووی
 کوردستانهوه دهرکراون بو ئهوی، ههر بویه هاواری ناشتی دهکەن، بهلام ئیمه
 نامانهوی لهگهڵ کۆمهله ناشتیهک پیک بینین که تهنا یهک دوو مانگ دریشهی
 ههبی و دووباره له شوینیکیتری کوردستان دیسان جەنایهتیکیتری وه ک ئهوهی
 ههورامان بخولقینهوه. دهبی ئهوهش بلیم که ئیمه لهگهڵ زور ریکخراو قسهمان
 کردوووه، بهلام هیچکامیان ئاماده نین له دانی گهرهنتی (تضمین)یهک بو ئهوهی
 کۆمهله دیسانهوه جاریکتر دهست نه داته جەنایهت. تهنا ته شیخ عیزه دین
 حوسینی که پیشتر پشتی کۆمهلهی دهگرت، نهک ئاماده نیه گهرهنتی ئهوه بدا که

کۆمهله ديسان دهست پي نهکه نهوه، به لکوه سياسي ئيستي حيزبي کمونيست کۆمهله مه حکوم دهکا.

پ - بهرپر قاسملوو دهتواني بلي له ئيستا له گه رژيمي خومهيني پيوهنديتان بو دانوستان (مذاکره) ههيه، مه بهستم ئه وهيه که له م پيوهنديه دا له نيوان جه نابت و حاكماني ئيران پيوهندي ههيه؟

و- له ئيستا ههچ جوهره دانوستان له نيوان حيزبي ديموکرات و رژيمي خومهينيدا له گوړيدا نيه. بوچووني ئيمه له سه ر ژيمي خومهيني هه ر ئه وهيه که زور جار وتوومانه و ئيستا من دهيليمه وه و ئه ویش ئه مهيه. له چوارچيوه ي رژيمي کوماري ئيسلامي ئيراندا ههچکام له داوا سه ره کييه کاني ئيمه، ديموکراسي و خودمختاري سه ر ناگري. ئه وه شي پي زياد بکه م که حيزبي ديموکرات وهک نوينه ري زوربه ي خه لکی کورديستان هه ر کات به پيويست بزاني مافي خو به تي له سه ر داواکاني خه لکی کورد له گه ل ئه م و يان ئه و رژيم وتوويز بکا و له بنه ر هتا ئيمه دانوستان به جوړيک له تيکووشان ده زانين. پ - بيجه سپاس له جه نابت بو ئه م وتوويزه، دهتواني وه لامی دوو پرسياريترم بدهيته وه؟

و- به لي فه رموو.

پ - له سه ر شه ري ئيران و عيراق بو مان بلي. ئه م شه ره له چ باربوخيکا کو تاي پي دي؟

و- ئه م شه ره زور گران بو خه لکی ئيران و عيراق ته واو بووه، نزیک يهک ميليون کوژار و که م ئه ندام له ئيران و پينج سه د هه زار که سيش له عيرا و ويران کردني به شيکی زور له شاره کان و دامودزگای ئابوري هه ردوو ولات، ئه مه يه بيلاني ناته واوي ئه م شه ره بي ئامانجه. ئه گه ر بمانه وي کاريه گه ري ده رووني

زۆر زیانباری ئەو شەپە لەسەر ورەهی لاوهکان، و لە ژبانی بنه‌ماله‌کان و به‌تایبه‌تی
 ئەو لاوانه‌ی که می‌رده‌کانیان له‌ده‌ست داوه، له‌بەر چاو بگرین و هه‌ست پێ بکه‌ین
 ده‌بینین به‌ داخه‌وه ئەم کاریگه‌ریانه‌ چهنده‌ درێژ خایهنن، ئەو کاته‌ گه‌وره‌یی ئەو
 کاره‌ساته‌مان بۆ ده‌رده‌که‌وی که ناوی شەپە. به‌راستی ئەمه‌یه‌ که خومه‌ینی
 ئاماده‌کاری بۆ ئەم شەپە ده‌کرد و ئیستاش دوا‌ی تیپه‌رپوونی شەش سال
 به‌ته‌واوی روون بووه‌ته‌ که هه‌لگه‌رسینه‌ری ئەم شەپە خومه‌ینی ئە.
 راستیه‌کیتریش هه‌یه‌ که له‌ پێشدا عێراق هێرشی کرده‌ سەر وڵاته‌که‌مان.
 سه‌ره‌پای ئەوه‌ ئیمه‌ به‌ ته‌واوی برۆمان به‌وه‌ هه‌یه‌ که ئەگه‌ر عێراق شەپه‌که‌ی
 ده‌ست پێ نه‌کردایه‌، جمهوری ئیسلامی شەپه‌که‌ی هه‌لده‌گه‌رساند. هه‌رجۆریک بێ
 ئەمانه‌ راستیه‌کانی میژوون و له‌مانه‌ش ترسناکتر، راستیه‌کیتره‌ و ئەویش
 ئەوه‌یه‌ که درێژده‌ری ئەم شەپه‌ به‌شیک له‌ ئاخونده‌ ده‌سه‌لاتاره‌کان و له
 سه‌ره‌وه‌ی هه‌مووشیان خومه‌ینه‌. هه‌ر بۆیه‌ تیکۆشان بۆ ناشتی له‌ خۆیدا
 جۆریک تیکۆشانه‌ بۆ روخانی رژیم‌ی خومه‌ینی. رژیم‌ی خومه‌ینی له‌م شەپه‌دا
 گه‌یشته‌وه‌ته‌ بن به‌ستی ته‌واو. درێژهدانی شەپه‌ پێویستی به‌ سه‌رکه‌وتنه‌ تاکوو
 ئیستاش ئەمه‌ رووی نه‌داوه‌ و له‌ داها‌تووشدا ئەگه‌ری روودانه‌که‌ی زۆر که‌مه‌.
 راگرتنی شەپه‌که‌ له‌ لایه‌ن ده‌سه‌لاتی ئاخونده‌که‌نه‌وه‌، به‌ مانای بێ نیوه‌رپۆک
 کردنی فه‌لسه‌فه‌ی وجودی و ئیدئولوژی رژیم‌ی وڵایه‌تی فه‌قیه‌یه‌ که وه‌ک
 که‌سه‌رته‌یه‌کی ناردنی شو‌رشی ئیسلامی بۆ ده‌روه‌ چاو له‌ شەپه‌که‌ ده‌که‌ن. هه‌ر
 بۆیه‌ له‌ بارودۆخی به‌رده‌وامی ده‌سه‌لاتی ئاخونده‌کان، ته‌نیا کاتیک شەپه‌که‌
 راده‌گیردری که‌ یان ده‌بی له‌م شەپه‌دا رژیم‌ شکسته‌تیک‌ی سه‌رشۆرانه‌ بی و یان
 خومه‌ینی له‌ ده‌سه‌لاتدا نه‌مینن. به‌ داخه‌وه‌ تاکوو ئەو کاته‌ شەپه‌که‌ درێژه‌ی ده‌بی
 ده‌یان هه‌زار که‌سیتر ده‌بنه‌ قوربانی. به‌لام‌ باشت‌ترین ریگا بۆ راگرتنی ئەو شەپه‌
 هه‌ر له‌نیو‌ بردنی رژیم‌ی کۆماری ئیسلامیه‌ که به‌ جاریک هه‌م ناشتی و هه‌میش
 ئازادیه‌یش بۆ خه‌لکی وڵاته‌که‌من به‌ دیاری دینن.

پ - بیرپات لهسهر تیرۆریزم چیه؟

و- ئیمه تیرۆریز، به کردهوهیهک دهزانین که ژیان و ئازادی خهڵکی بئ دیفاع دهخاته مهترسییهوه. له ولاته روژئاواییهکاندا پێیان خوشه تیرۆریزم تایبته بکهن به گروپه بارمهگر و بومبدهانهرهکان له شاره گهورهکاندا. ئیمهش پیمان کردهوهیهکی تیرۆریستییه و مهحکومی دهکهین. ماوهی ههوت ساله ئیمه لهگهڵ رژیمی جهنایهتکاری وهک رژیمی خوهمهینیدا شهر دهکهین، بهلام ههمیشه خومان له خسته مهترسی زهوت کردنی ئازادی و ژیانی خهڵکی بئ دیفاع پاراستوووه. نه تنیا ههرگیز یهک کهسمان به بارمه نهگرتوووه بهلکوو یارمهتی ئازاد کردنی چهند کهسی ئوروپایی لهوانهی فهرانسه که به بارمه گیرابوو، داوه. به برپای ئیمه بارمهگرتن و بومب دانانهوه له کورت خایهندا دهبیته هوی پروپاگنده بو ئهم و یان ئهو گروپ بهلام له لای خایهندا دهبیته هوی بهدناوی ریکخراوهکه و له ریکای سههرهکی خوی لای دها و له نیوهوه دهپووکیتهوه. لهبهر ئهمهشه حیزبی دیموکرات له بنهردتا دژی بومبانهوه و بارمهگیرییه که ژیان و ئازادی خهڵکی بئ دیفاع که هیچ تاوانیکیان نیه دهخاته مهترسییهوه.

ههروهها به برپای ئیمه ئهوهش که دهولهتی ئامریکا ولاتی گرنادای به زوری داگیر کردوووه و یان یارمهتی به کونترا دهکا که له نیو خاکی نیکاراگوئهدا چالاکی تیرۆریستی ئهنجام بدا، به کاری تیرۆریستی دهژمیردین. ولاتی ئافریقای خوارووش که تیکۆشه رانی دژی ههلاواردنی رهگهزی دهداته بهر گوله، کاریکی تیرۆریستییه. رژیمی خومهینی که دانیشتوانی ئاواپیهکانی کوردستان کومهلکوژ دهکا و کردهوه تیرۆریستهکانی به ئاشکرا و فهرمی تاکوو رادهی سیاسهتی ولات بهرز کردوووتهوه، به رادهی یهکهم تیرۆریستانهیه. له راستیدا ولاتانی جیهانی سیههم و بهتایبتهی ریکخراوه ئازادیخوازهکانیان به تیرۆریست داناوه، ئهمهش یهکیک له فیلبازییهکانی ئیمپریالیستهکانه. ئهگهر فلان گروپی

فەلەستىنى كە لە شارىكى گەورەدا بومبىك دابنىتەوۈ و فرۆكەيەك بفرىنى، تىرۆستە. دەولەتى ئىسرائىلىش كە كەمپى پەنابەرەكانى فەلەستىن بومباران دەكا دەبى بە تىرۆرىست بناسرى. ئەگەر بومبىنەوۈ لە كەنشتى ئىستامبولدا دەبىتە ھۆى كوژرانى ۲۴ كەس، بە كىرەوۈيەكى تىرۆرىستى دەژمىردى و دەبى مەحكوم بىرى، دەبى دەولەتى توركىەش بە تىرۆرىست دابىرى كە لە خاكى كوردستانى عىراقدا بومباران دەكا و دەبىتە ھۆى كوژرانى زياتر لە ۲۵۰ كەس لە خەلكى بى دىفاع.

لە لايەكى تىریشەوۈ نابى ئەو راستىمان لە بىر بچى كە تا رىشەى تىرۆرىزم لە بن نەيە، تىرۆرىزم رىشەكەن نابى و تىرۆرىزم كارگەرىيە نەك ھۆكار (معلول است نە علت). ھەلبەت ھۆكارى تىرۆرىزم (ھەلبەت لىرەدا مەبەستمان تىرۆرىزمى سياسىيە) لە بى دادپەرۈەرى، قەيرانى كۆمەلايەتى، زلمى مىللى، ھەلاۋاردنى رەگەزى و ھىتردايە. لە نيو بردنى ئەم ھۆكارانەش كارىكى دشوارە و ھەم ئىرادە و وزەى و كاتى زۆرى پىويستە. ئەگەر رۆژھەلاتى نىۋەپراست بە سەرچاۋەى تىرۆرىزم دەناسرى، لەبەر ئەم ھۆكارانەيە كە زياتر لە ھەموو شوئىنىكىتر بوۈە بە ناۋەندى دژايەتى و تىھەلپىرژانى ستراتژىكى، سياسى و ئابورى و ئاينى و مىللى. تاكوو ئەم دژايەتيانى لە نيو نەچن، تىرۆرىست دەمىنىتەوۈ. تاكوو ئەو كات بو دژايەتى كىرن لەگەل تىرۆرىزم لە رادەى نىۋەتەوۈيدا، نە تەنيا گروپ بەلكو لەگەل ئەو ۋلاتانەى كە ئەوان ھان دەدەن، دەبى بەرەرەكانى بىرى. سەرکەوتنى ئەو جۆرە بەر بەرەكانىيەش لە گروپى يەكگرتوۈى ھەموو ئەو خەلكانەدايە كە ئاۋاتيان ئازادىيە لە سەرانسەرى دۇنيادا و بەتايىبەتى گەلانى جەھانى سىھەم و ئەو سەرھەلدانە ئازادىخۋاز و دىموكراتانە داىە.

هه و النامه‌ی کتیب

چاوپيکه وتنه که به زمانی فارسی

له گوڤاره که وهرگیراوه

هه و النامه‌ی کتیب

فصلی درگلسرخ

ایرج اسکندری، باقر مومنی، عبدالرحمن

قاسملو، عبدالکریم لاهیجی، عاطفه گرگین

روبرت استیول-ج-ن

فصلی در گسرخ

۱۰

دوره جدید - جلد ۳

پائیز ۱۳۶۵

سر دبیر عاطفه گرگین

مصاحبه با

عبدالرحمن قاسملو

س- خوب، آقای قاسملو از کجا شروع کنیم؟

ج- از هر کجا که شما میل دارید بفرمائید.

س- بهتر است از کردستان شروع کنیم. لطفاً بگوئید نتیجه نبردهفت ساله شما با رژیم جمهوری اسلامی ایران هم‌اکنون به کجا رسیده است؟

ج- همچنان که می‌دانید درست هفت سال است که کردستان در مقابل تهاجمات غیرانسانی رژیم خمینی مقاومت می‌کند. طی این هفت سال، ما مراحل مختلفی را پشت سر گذاشته‌ایم، ولی مهم‌ترین است که مردم کردستان پرچم مبارزه را در کردستان ایران همچنان برافراشته نگذاشته‌اند و خوشبختانه رژیم خمینی با همه کوشش‌هایش نتوانسته است مقاومت را در کردستان درهم شکند. از سوی دیگر متأسفانه کردستان تنهاست و رژیم قادی است بخش مهمی از نیروهای مسلح خود را در آنجا متمرکز سازد. هنگامی که رژیم خمینی در سال ۱۳۵۸ برای نخستین بار جنگ را علیه مردم کردستان آغاز نمود، در واقع تمام کردستان و منجمله شهرها در اختیار پیشمرگان بود. پس از اعلان جهاد از سوی خمینی در مردادماه ۱۳۵۸ در جنگ سه ماهه اول، رژیم شکست خورد و پیشمرگان مجدداً به داخل شهرها برگشتند. از نوروز سال ۱۳۵۹ رژیم جنگ دیگری را آغاز نمود که تاکنون ادامه دارد. ما به علل نظامی - اقتصادی نباید ناامیدیم شهرها را ترک کنیم. چرا که هر وقت در داخل شهرها درگیری نظامی به وجود می‌آید، بوسیله پادگان‌هایی که در داخل و بیرون شهرها قرار دارند، رژیم دست به کشتار مردم بی‌دفاع می‌زند. از سوی دیگر شهرهای کردستان در محاصره اقتصادی کامل قرار

داشتند و رژیم زور و آذوقه، سوخت و حتی دارو به کردستان ممانعت به عمل می‌آورد.

اکنون ما در کوه‌های کردستان مستقر هستیم. رژیم نیروی زیادی بکار می‌برد تا بر کردستان کاملاً تسلط یابد. بنا بر اطلاعاتی که در اختیار داریم در حدود ۲۰۰۰۰ سرباز، پاسدار، بسیجی، جاش یعنی افرادی از کردها که با رژیم همکاری می‌کنند (که خوشبختانه تعدادشان مرتباً کاهش می‌یابد) در کردستان تمرکز یافته‌اند. با اینهمه رژیم قادر نیست نه کردستان را کاملاً اشغال کند و نه تحت کنترل خود درآورد.

در حال حاضر در کردستان سه نوع منطقه را می‌توانم مشخص کنم، یکی مناطقی است استراتژیک و مهم که شامل شهرها و بعضی نقاط می‌شود، که هم از نظر جنگ علیه مردم کردستان و هم از نظر جنگ علیه عراق برای رژیم اهمیت فراوان دارد. به همین دلیل این مناطق تحت کنترل شدید رژیم می‌باشند. با اینهمه، جمهوری اسلامی در این مناطق کاملاً تسلط ندارد و تجربه ما این است که هر وقت پیشمرگان بخوانند، می‌توانند به داخل شهرها نفوذ کنند که البته این کار کمتر انجام می‌گیرد، چرا که همچنان که گفتم وقتی که در داخل شهر درگیری بوجود می‌آید، رژیم مردمی دفاع را هدف قرار می‌دهد. لیکن پیشمرگان گاهی برای دفاع از مردم و حفظ روحیه مقاومت مردم و همچنین برای ضربه زدن به پایگاه‌های نظامی رژیم به داخل شهرها نفوذ می‌کنند. مثلاً طی دو ماه گذشته به شهر اشنویه و کامیاران نفوذ کردند و عملیات بسیار موفقیت آمیزی انجام دادند. منطقه دوم، منطقه‌ای است که ما آنرا منطقه مختلط می‌نامیم. در این منطقه رژیم ز ساعت هشت صبح تا پنج بعد از ظهر جاده‌ها را به منظور حمل نفرات و وسایل نظامی می‌بندد و با گماردن ما مورین در سراسر جاده‌های مهم، کنترل آنها را در دست می‌گیرد. ما مورین تا مین جاده‌ها را از سوی پیشمرگان مورد حمله قرار گرفته‌اند و ضربات شدیدی به آنها وارد آمده است. ولی بعد از ساعت پنج بعد از ظهر تا ساعت هشت صبح که افراد مسلح رژیم به

پایگاه‌های خودپناه می‌برند، مجدداً کنترل این منطقه به دست پیشمرگان می‌افتد. در این مناطق آمدو شد پیشمرگان کار مشکلی نیست. بگذریم از این که افراد بسیاری از پایگاه‌هایی که در کردستان وجود دارند بر طبق گفته معروف رفتار می‌کنند. یعنی این که نگاه می‌کنند ولی نمی‌بینند، مقصود این است که از آمدو شد پیشمرگان اطلاع دارند لیکن برای حفظ جان خود این اصل را پذیرفته‌اند که اگر پیشمرگان به پایگاه‌آنها حمله نکنند آنها نیز کاری به آمدو رفت پیشمرگان نداشته باشند. و شاید تنها پنج درصد از پایگاه‌ها که عمدتاً از اهمیت استراتژیک برخوردارند هستند و فرماندهی آنها پاسداران حزب اللهی به عهده دارند که گاهی به سوی پیشمرگان تیراندازی می‌کنند و پیشمرگان نیز پاسخ متقابل به این تیراندازیها می‌دهند. منظورم این است که وجود سه هزار پایگاه رژیم به هیچ روی قادر نیست از رفت و آمد پیشمرگان مانع بعمل آورد.

منطقه سوم که کاملاً تحت کنترل پیشمرگان است و بیشتر در نوار مرزی قرار دارد. از جنوب کردستان در مرز عراق تا شمال در مرز ترکیه امتداد پیدا می‌کند. پیشمرگان با تسلط کامل در بسیاری از مناطق مستقر هستند. برای نمونه شهر نوسود را مثال می‌آورم که از آغاز جنگ تا کنون در دست پیشمرگان قرار دارد و رژیم با آنکه همین اواخر حمله وسیعی را برای پس گرفتن نوسود انجام داد، ولی هیچ‌گونه موفقیتی به دست نیاورد.

کلا وضع سیاسی رژیم در کردستان برای گردانندگان آن یاس‌آور است. هنوز بعد از هفت سال، جمهوری اسلامی نتوانسته کوچکترین پایگاهی در میان مردم کردستان کسب کند. در این منطقه مردم شهرها عموماً از شرکت در نماز جماعت که رژیم برپا کننده آن است خودداری می‌ورزند، حتی یک شخصیت کرد نمی‌توان پیدا کرد که با رژیم خمینی همکاری کند. برخی از روحانیون کرد که سابقاً خیال می‌کردند می‌توانند با این حاکمیت که خود را اسلامی قلمداد می‌کرد همکاری نمایند، اکنون به‌سر سبجه رسیده‌اند که همکاری با

حاکمیت آخوندی به هیچوجه امکان ندارد. تنها عده معدودی از ملاهای درجه دوم و سوم کردستان که به عنوان پیشنما یا امام جمعه تعیین شده اند ظاهراً با رژیم کتایران آمده اند لیکن این افراد نیز کوشش دارند از طرق مختلف با جنبش کردستان تماس بگیرند و همکاری خود را با جمهوری اسلامی از روی ناچاری و اجبار قلمداد نمایند. بدین ترتیب هیچ گروه سیاسی یا اجتماعی دیگری در کردستان پیدا نمی‌کنند که با رژیم همکاری کند. تحت تاثیر سران برخی از عشایر، عده‌ای بنا می‌گذارند در آغاز جنگ علیه مردم کردستان همکاری می‌کنند. خوشبختانه تعداد این افراد در روز به روز کاهش می‌یابد. در قسمت شمالی و مرکزی کردستان، شما را این افراد به حداقل رسیده است. در جنوب کردستان که نزدیک به بیست و یک درصد از مردم آن اهل تشیع می‌باشند رژیم در آغاز جنگ کوشید از احساسات مذهبی آنان سوءاستفاده کند و با اذعان کرد که تا حدی هم در این امر موفقیت بدست آورد، لیکن هم‌اکنون آنها نیز مثل اکثر مردم ایران به ما هیت رژیم پی برده و از جمهوری اسلامی روی گردان شده‌اند. بدین ترتیب رژیم از نظر سیاسی در کردستان کاملاً منزوی گردیده و پس از به کشتن دادن چهل هزار نفر و هفت سال جنگ هیچگونه پایگاه مردمی، نه بزرگ و نه کوچک به دست نیامده است.

س- چگونه آینده‌ای را برای خلق کردپیش‌بینی می‌کنید؟
ج- آینده‌ای خلق کرد را از آینده‌ای خلقی ایران جدا نمی‌دانیم. آینده‌ای خلق کرد بستگی دارد به سرنگونی رژیم جمهوری اسلامی ایران. در آغاز جنگ سه ماهه، هنگامی که تازه بیست و دو کوهستان رفته بودم، رفقای حزبی از من سوال نمودند اقامت و مبارزه ما در کوهستانها چه مدتی طول خواهد کشید و من پاسخ دادم بیست و پنج سال. در آن موقع جواب من برای عده‌ای شوخی بنظر می‌آمد، حالا هفت سال تمام از این پرسش گذشته است، اما اکنون اگر همان سوال را تکرار کنند نخواهم گفت هیجده سال دیگر، من حالا بسیار سابق خوشبین ترم چرا که پیشمرگان و مردم کردستان

نشان داده اند که چقدر پایداری دارند و با وجود شرایط سخت اقتصادی و فشار نظامی، تا چه اندازه حاضرند فداکاری نمایند و جنبش را یاری دهند. همین فداکاری و گذشت است که یورشهای سیاسی - نظامی و حتی روانی رژیم را بی اثر نموده است. ما آینده درخشانی را پیش روی داریم. این آینده متعلق به تمامی خلقهای ایران است. چرا که همکنون دوران صعود جنبش آغاز شده که پایان یکی از تراژیک ترین دورانهای تاریخی ما را بنویسد می دهد.

س- شما هم اکنون از جنگ جبهه‌ای به جنگ پارتیزانی روی آورده‌اید، آیا پیشمرگان توانسته‌اند خود را به تاکتیک جنگ پارتیزانی عادت دهند؟

ج- در کنگره ششم حزب که سه سال پیش تشکیل شد، بعد از جمع بندی تجارب گذشته، ما به این نتیجه رسیدیم که با مستقر بودن ۲۰۰ هزار نیروهای مسلح رژیم در کردستان و با در نظر گرفتن امکانات وسیعی که در اختیار دارند، نمی‌توانیم با دوازده هزار پیشمرگ و با امکانات محدود به جنگ جبهه‌ای ادامه بدهیم. به همین دلیل تصمیم گرفتیم که تاکتیک نظامی خود را تغییر دهیم. شما می‌دانید که هر دگرگونی با مشکلاتی همراه است. در جریان این تغییر ما گاهی ضربه خوردیم ولی با کوشش فراوان موفق شدیم - پروسه تغییر را به پایان برسانیم. در حال حاضر پیشمرگان ما هم اصول جنگ پارتیزانی را پذیرفته‌اند و هم آنرا فرا گرفته‌اند و جنگهایی که از بهار گذشته آغاز شد، نشان می‌دهد که دشمن آسیب پذیرتر از قبل می‌باشد. برعکس، ما بهتر می‌توانیم نیروها و ایمان را حفظ کنیم. از سوی دیگر روحیه افراد رژیم بسیار پائین آمده و دیگر نه مانند سابق به خط امام ایمان دارند و نه آمده‌اند شهید شوند. سابق برای افراد رژیم تا آخرین فشنگ می‌جنگیدند ولی در حال حاضر خیلی زود تسلیم می‌شوند. به همین جهت پیشمرگان می‌توانند در عرض چند ساعت پایگاه ۱۰۰ و ۱۵۰ نفری آنان را با کمترین تلفات تصرف کنند.

س- سیاست اقتصادی و نظامی جمهوری اسلامی ایران در کردستان را چگونه ارزیابی می‌نمائید. آیا رژیم ایران به هدفهای خود در این منطقه دست یافته است؟

ج- هدف اصلی رژیم عبارت است از سرکوب جنبش مردم کردستان. ولی بسیاری از سردمداران رژیم به این نتیجه رسیده‌اند که دست یافتن بدین هدف امکان پذیر نیست. از نظر سیاسی، رژیم بکلی در کردستان شکست خورده و از نظر اقتصادی نیز نتوانسته ما را در تنگنا قرار دهد، به دودلیل، یکی اینکه کردستان از نظر کشاورزی خود کفای می‌باشد و همیشه از بخشهایی بوده که به سایر قسمت‌های ایران محصولات کشاورزی صادر کرده است، دوم اینکه کردستان در مرز دو کشور عراق و ترکیه قرار دارد و بسیاری از کالاهای از طریق قاچاق در کردستان به دست می‌آید که در بخشهای دیگر ایران تهیه‌اش به آسانی ممکن نیست. ولی با وجود این وضع اقتصادی کردستان هم مانند دیگر بخشهای ایران بحرانی است و برخی از کالاهای ضروری یا به زحمت یافت می‌شود و یا اکثر مردم قدرت خرید آنها ندارند.

س- آیا صحت دارد که کردستان از طرف رژیم جمهوری اسلامی ایران کاملاً میلیتاریزه شده (نزدیک به سه هزار پارتی‌ها نظامی در آن مستقر شده است)؟

ج- بله، همین گونه است که می‌گوئید. در واقع هیچ منطقه دیگری جز منطقه جنوب که نزدیک مرز عراق قرار دارد و منطقه جنگلی کاملاً بشمار می‌رود، مانند کردستان میلیتاریزه نشده است. البته کردستان در زمان شاه هم میلیتاریزه بود ولی هم‌اکنون طبق گفته رادیو تهران، سه هزار پارتی‌ها نظامی در کردستان وجود دارد. در این پارتی‌ها بطور متوسط پنجاه تا شصت تن افراد مسلح رژیم مستقر می‌باشند و اینطور بنظر می‌رسد که در این اواخر بدون اینکه تعداد پارتی‌ها را کم‌کنند از افراد نظامی آن کاسته‌اند آنهم به سه دلیل. نیا رژیم به این افراد در جبهه‌های جنگ با عراق است. لیکن به علت ضربه‌های شدیدی که رژیم در این اواخر از پیشمرگان

خورده مجددا به این فکرافتاده که پایگاهها را در کردستان تقویت نماید .

س- با این وضع جنگیدن پیشمرگان می‌بایست بسیار دشوار شده باشد . چگونه است که ضربات پیشمرگان بر پیکر نیروهای متخاصم شدیدتر و کارآیی آن بیشتر است ؟

ج- افراد رژیم در شروع جنگ از روحیه خوبی برخوردار بودند ولی در حال حاضر آن روحیه قوی را از دست داده‌اند . از این طرف پیشمرگان بعد از هفت سال ، هم اصول جنگ پارتیزانی را خوب فرا گرفته‌اند و هم بهتر سا زمانه‌ی یافته‌اند ، در گذشته ، پیشمرگان هرگونه تشکلی را رد می‌کردند چرا که آنرا بی‌انگرسیت ستمگرانه دولت مرکزی می‌دانستند ، مدت طولانی طول کشید تا ما بتوانیم از نظر نظامی آنگونه که لازم بود ، پیشمرگان را سازماندهی کنیم ، شاید حالا تعداد پیشمرگان اندکی کمتر از پنجسال پیش باشد ولی از لحاظ کیفیت و از نظر کارآئی و تسلط به فنون نظامی و از نظر رشد سیاسی و فکری ، پیشمرگان کنونی حزب دموکرات قابل مقایسه با چهار پنجسال پیش نمی‌باشند . این از علل اساسی موفقیت پیشمرگان است . علت اساسی دیگر ، پشتیبانی مردم از حزب و پیشمرگان می‌باشد . من فکر می‌کنم نمود درصد از مردم کردستان با همه امکاناتشان و با جان و دل از پیشمرگان پشتیبانی می‌کنند به همین دلیل پیشمرگان در داخل کردستان همیشه می‌توانند محفوظ بمانند و از دشمن کمتر لطمه بخورند .

س- چه رابطه‌ای بین جنبش انقلابی خلق کرد و جنبش سراسری از نظر تاکتیکی برقرار است ؟

ج- جنبش انقلابی خلق کرد هرچقدر هم نیرومند باشد ، در بهترین حالت می‌تواند رژیم را تضعیف کند ، و شرایط سرنگونی آن را فراهم سازد ولی به تنهایی به هیچ روی نخواهد توانست آلترب- ناتیو باشد . به همین دلیل ما همیشه برای این سعی بوده‌ایم که روابط بین جنبش انقلابی خلق کرد و جنبش خلقهای دیگر ایران را حفظ کنیم ولی متأسفانه تاکنون نتوانسته‌ایم به این رابطه‌ی درونی

وارگانیک شکل بدهیم ، وقتی در شورای ملی مقاومت بودیم ، فکرمی کردیم که شورا عملاً این وظیفه تاریخی را به عهده خواهد گرفت و در واقع پل پیوندی میان مبارزه انقلابی خلق کردبسا مبارزات خلقهای دیگر ایران خواهد شد . همچنان که می دانید این تجربه ما شکست خورد ولی ما می توانیم این را به شما بگوئیم و پیش شما افشا کنیم که بسیاری از شخصیتها و سازمانهای داخل ایران با ما تماس می گیرند و بدیدن ما می آیند و برای ما پیام می فرستند ، به ما می گویند ما به مردم کردستان امیدواریم و ما هم پاسخ می دهیم ما هم به مردم ایران امیدواریم .

س - شما گفتید با اپوزیسیون داخل ایران تماس دارید ، من فکرمی کنم شاید منظورتان نهضت آزادی و آقای بازرگان باشد درست است ؟

ج - ما با نهضت آزادی و آقای بازرگان هیچگونه تماسی نداشته ایم .

س - ممکن است نظرتان را درباره نهضت آزادی و شخص آقای بازرگان بگوئید ؟

ج - نظر ما بطور کلی درباره اپوزیسیون ایران روشن است ، ما با هر نیروی اپوزیسیونی که مخالف رژیم خمینی باشد و برای بازسازی مجدد سلطنت کوشش نکند یا ضربه همکاری هستیم . همچنین اپوزیسیون می بایست به پلورالیسم سیاسی اعتقاد داشته باشد ، ما فکرمی کنیم بعد از از سرگذراندن دواستبداد بسیار شدید ، استبداد شاهنشاهی و استبداد خمینی ، وقت آن رسیده که در ایران یک رژیم دموکراتیک بر سر کار بیاید . بدین ترتیب ما با هیچ نیروئی که طرفدار دیکتاتوری باشد یا ضربه همکاری نیستیم و هر نوع دیکتاتوری را رد می کنیم . اما آنچه که مربوط به خود آقای بازرگان می باشد ، ایشان نقش خویش را در روی کار آوردن رژیم خمینی بازی کرده . حالاً ما هیچگونه توهمی نسبت به نهضت آزادی و شخص آقای بازرگان نداریم و سازمان را خوب به خاطر داریم ولی در ضمن از هر مخالفتی با رژیم خمینی به هر شیوه ای که باشد استقبال

می‌کنیم .

س - ببینید آقای قاسملو ، من بالاخره نفهمیدم این سازمانها و شخصیت‌هایی که از داخل کشور برایتان پیام می‌فرستند و بیه دیدنتان می‌آیند کدما نیروها هستند ؟

ج - من مقصودم نیروهای می‌باشند که برای سرنگونی رژیم خمینی مبارزه می‌کنند و چنین نیروهای دردناک ایران وجود دارند ، اجازه بدهید از آن نام ببرم .

س - همان‌گونه که می‌دانید رژیم‌ها کم‌برمی‌مانند روزهای بسیار بحرانی را می‌گذرانند ، این بحران تمام می‌میهن ما را دربر گرفته ، بحران اقتصادی ، فرهنگی ، سیاسی ، فکری می‌کنید این‌ها کمیت آخرین روزهای عمر خویش را سپری می‌سازد ؟ شما باور دارید به یک قیام مسلحانه توده‌ای ؟

ج - ببینید خانم گرگین ، من از آن جمله کسانی نیستم که از قبل تعیین کنم که رژیم خمینی از چه طریقی سرنگون خواهد شد . البته فکر می‌کنم این رژیم را از راه انتخابات آزادیا نوشتن چند مقاله در خارج نمی‌شود سرنگون کرد ، این رژیم را می‌بایست از طریق قهرآمیز سرنگون کرد حالا این طریق قهرآمیز ، قیام مسلحانه داخل شهرها خواهد بود و یا تلفیقی از مبارزه مسلحانه شهری با جنگ پارتیزانی روستایی و یا اعتماد به تظاهرات و قیام مردم در شهرها فکر می‌کنم این را از قبل نمی‌شود مشخص کرد . و اما درباره اینکه این رژیم سرنگون خواهد شد آنهم از طریق قهرآمیز ، من هیچ تردیدی ندارم . بحران رژیم بسیار عمیق است ، رژیم در واقع هماکنون فرمودید از نظر اقتصادی ، نظامی ، سیاسی و فرهنگی در بحران به سر می‌برد . رژیم نه تنها نتوانسته است هیچ‌یک از مسائل و مشکلات مهم کشور را حل کند ، بلکه به این مشکلات نیز افزوده و برخلاف آنچه بعضی از سازمانها و افراد و نمایندگان دولتهای غربی در خارج از کشور ادعا می‌کنند ، رژیم به هیچ روی تثبیت نشده ، این رژیم از نظر نظامی به بن بست کامل رسیده ، نه می‌تواند به جنگ ادامه دهد و نه می‌تواند پیروزی به دست آورد . از

نظر سیاسی هماختلافات درونی اش اوج یافته و بعلت مشکلات فراوان اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و نظامی، پایه‌های رژیم سست شده است. کاهش قیمت نفت و پائین آمدن مقدار صدور آن، خودمزید بر علت است. نودوپنج درصد درآمد ارزی کشور ما را صادرات نفت تا مین می‌کند. طبق پیش‌بینی در سال جاری درآمد نفت کمتر از یک سوم درآمد سال قبل خواهد بود. همه این عوامل رژیم آخوندی را بسیار تضعیف نموده، ولی آیا برای سرنگونی یک استبداد قرون وسطائی همین کافی است؟ به نظر ما خیر، از نظر ما متأسفانه در حال حاضر در سطح سرتاسری ایران آنچنان نیروئی وجود ندارد که بتواند رژیم را سرنگون کند. این را باید به صراحت گفت چرا که اگر نگوییم آنوقت کوشش کافی برای ایجاد چنیسن نیروئی نخواهیم کرد. بهر حال، ما نظرمان این نیست که رژیم تثبیت شده است و در عین حال هم مخالف تعیین تاریخ برای سقوط آن هستیم. این شعار را هم قبول نداریم که برخی مدتی است تکرار می‌کنند و آن اینکه رژیم در سراشیب سقوط قرار دارد، سراشیب سقوط که نمی‌تواند چندین سال طول بکشد.

س- دربارهٔ دوستان گذشته‌تان، سازمان مجاهدین خلق ایران و شورای ملی مقاومت بگوئید. فکر می‌کنید اینگونه که این سازمان می‌گوید خواهد توانست بزودی رژیم جمهوری اسلامی ایران را سرنگون کند؟ آیا سازمان مجاهدین با نیروی مسلحی که در اختیار دارد می‌تواند دست به یک قیام توده‌ای بزند؟

ج- مسائل سیاسی را که با طرح شعار و قرار دادن آرزوها به جای واقعیت نمی‌شود حل کرد. البته هر کس می‌تواند خواسته‌ها و آرزوهای داشته‌ها را به‌شکل دولتی در سیاست شما با واقعیت طرف هستید، ما وقتی وضع ایران را تحلیل می‌کنیم به این نتیجه می‌رسیم که نه تنها سازمان مجاهدین، بلکه هیچ سازمان دیگری به‌تنهایی، از جمله حزب دمکرات که تنها سازمان نیرومند و فعال داخلی کشور به‌شمار می‌رود، در حال حاضر قادر نخواهد بود رژیم را سرنگون سازد و تبدیل به آلترنا تیب شود. در گذشته رهبران سازمان

مجا همدین تا ریخ برای سرنگونی رژیم تعیین می نمودند ولی هیچ کدا مواقعتیت پیدا نکرد. من نظر ما بین است که در شرایط فعلی با در نظر گرفتن ضرباتی که این سازمان در داخل کشور خورده و بسا توجه به مشکلات سیاسی بسیاری که با آن روبروست، در آینه شده نزدیک نخواهد توانست قدرت را در ایران بدست گیرد.

س- سازمان مجاهدین خلق ایران و حزب دمکرات کردستان ایران دو بازوی اصلی و مسلح جنبش انقلابی ایران می باشند، آیا به خاطر هدفهای مشترک برای این تصمیم نیستند که مجدداً با یکدیگر به فعالیت بپردازند؟

ج- تجربه‌ای که ما در شورای ملی مقاومت از سرگذرانیدیم بسیار آموزنده بود. ما هم‌اکنون که گفته ایم همیشه حاضریم با همه نیروهای اپوزیسیون که سلطنت طلب نباشند، همکاری کنیم. ما با سازمان مجاهدین خلق ایران هم‌حاضریم هم‌کاری هستیم و لسی این همکاری با دیدن چهارچوب برنامه جدید و پراثرتر و فوق‌متقابل انجام بگیرد.

کنگره ۶ هفتم ما در آذرماه ۱۳۶۴ تا کید کرد که حزب ما حاضریم همکاری با سازمان مجاهدین می باشد، ولی در چهارچوب مشخصی، برای هدفهای مشخص و معین، این را من در حال حاضر نیز تکرار می‌کنم، ولی برای این همکاری می‌بایست هم‌سازمان مجاهدین پیش قدم بشود و هم‌در بسیاری از برخورد‌هایی که در گذشته نسبت به حزب ما و برخی از نیروهای دیگر در چند سال گذشته داشته است تجدید نظر نماید.

س- شما فکر نمی‌کنید در این آشفته بازاری سیاسی در ایران، یک کودتا صورت پذیرد؟ اگر چنین شود این کودتا بنفع که خواهد بود؟

ج- در شرایط فعلی هیچ‌یک از نیروهای که قصد سرنگونی رژیم خمینی را دارند قاطعاً در به کودتا نیستند. در ضمن باید گفت هر نیروی سیاسی بنا بر ماهیت و هدفهای خود، طرق مختلفی را برای سرنگونی رژیم انتخاب نموده است، مثلاً ما می‌توانیم رزه مسلحانه و

وبسیج توده‌ای می‌کنیم، سازمان دیگری هم صحبت از قیام مسلحانه می‌کند. تنها نیروئی که راه دیگری جز کودتای نادر سلطنت طلبان می‌باشند، چون در بین مردم پایگاهی ندارند و ما هیت آنان طوری نیست که از طریق قیام توده‌ها، اعتصابات و تظاهرات بخواهند قدرت را در دست گیرند. این راه‌ها اصلاً با طرز تفکرشان جور در نمی‌آید. به همین دلیل یک راه بیشتر برای آنها وجود ندارد و آن هم کودتای است. کودتای هم با یک راه بیشتر برای آنها وجود ندارد و آن لیکن ارتش در شرایط فعلی قادر به انجام چنین کودتائی نیست. ارتش هم مسئول جنگ با عراق است و هم با مردم کردستان و از سوی دیگر مقامات کلیدی ارتش در دست آخوندها و یا نمایندگان سپاه پاسداران می‌باشند و از طریق اداره معروف ایدئولوژیک کنترل کامل می‌شود، می‌ماند سپاه پاسداران که قطعاً اگر ارتش دست به کودتای بزند در مقابلش ایستادگی خواهد کرد. و ما خود این سپاه که فرماندهانش آرزوهای درستی پروراندند، تا زمانی که خمینی از صحنه خارج نشده، بمنظور کسب قدرت دست به هیچ اقدامی نخواهد زد.

س - شما به چه دلیل ضرورت تشکیل جبهه دمکراتیک ضد امپریالیستی را در دستور کار خود قرار داده‌اید؟

ج - ما بعد از انقلاب پیشنهادهای این جبهه را نمودیم و مدتی هم برای تشکیل آن فعالیت کردیم، ولی متأسفانه سازمانی که می‌بایست به ندای ما جواب مثبت بدهند سکوت نمودند، از جمله سازمان مجاهدین خلق ایران و سازمان چریکهای فدائی خلق ایران. بعدها وقتی خود این سازمانها دراپوزیسیون کامل قرار گرفتند و مسئله جبهه مجدداً مطرح شد، قبل از تشکیل شورا، ما با سازمان مجاهدین درباره تشکیل جبهه مذاکره نموده و حتی به نتیجه رسیده بودیم، ولی رویدادهای بعدی و ایجاداتحاد بین آقاسای بنی صدر و مجاهدین و تشکیل شورا، ما را در مقابل عمل انجام شده قرار داد. بدین ترتیب پیشنهاد ما برای تشکیل جبهه تا زگی ندارد ولی در شرایط حاد فعلی، ضرورت یک چنین کاری را بیشتر احساس

می‌کنیم، بدین علت که نیروها شی که ظاهراً در عمل می‌توانستند به آلترنا تیو تبدیل شوند، موضوعیت خود را از دست داده‌اند. سلطنت طلبان هرگز برای ما آلترنا تیو نبوده‌اند. هرچقدر هم انسان در بارهٔ مشروطه خواهی و دموکراسی داد سخن بدهند و ایران را بسا سوئد و انگلستان مقایسه کنند، ما تجربه تاریخی خودمان را داریم که بر طبق آن سلطنت عبارت است از استبداد و وابستگی، چنانکه می‌دانید مدت طولانی سلطنت به ترتیب وابسته به روسیه تزاری و امپراطوری انگلستان و امپریالیسم آمریکا بود. اما ما کردها یک دلیل دیگر هم برای مخالفت با سلطنت داریم و آن عبارت از این است که سلطنت یعنی تمرکز قدرت در تهران، تمرکز تصمیم‌گیری در مرکز، که از ما هیت رژیم شاهنشاهی سرچشمه می‌گیرد. این تمرکز نتیجه‌اش همیشه سرکوب هر نوع مبارزه خلقی است. دیده‌ایم ایران بوده، بلوچها را می‌فرستادند به جنگ کردها، عربها را به جنگ ترکمنها، ما می‌خواهیم یک بار برای همیشه به تمرکز قدرت در تهران خاتمه بدهیم. مردمانی که در استانهای مختلف و خلقهای مختلف ایران حق تصمیم‌گیری داشته باشند و فقط آنچه ضرورت دارد در صلاحیت دولت مرکزی قرار بگیرد، مثل روابط خارجی، دفاع از استقلال و تمامیت کشور، ادارهٔ سیستم پولی و یا بانکی، برنامه ریزیهای درازمدت که سرمایه‌های کلان لازم دارند. از سوال شما دور نشوم، می‌پرسید ضرورت تشکیل جبهه را چرا لازم دانستیم، بدین دلیل که سازمان مجاهدین خلق ایران، آلترنا تیو شورارا سوزاند و ما دیگر در حال حاضر آلترنا تیوی نداریم. بهمین روی ما بیش از هر موقع دیگری ضرورت تشکیل جبهه را احساس می‌کنیم، هم چنان که شما گفتید رژیم در بحران عمیقی فرورفته، اگر در این وضعیت خاص تاریخی، نیروها و سازمانهای مترقی و دمکراتیک به خودنیا بیند و اقدام نکنند، امپریالیسم آمریکا و نیروهای دست راستی ارتجاعی مجدداً کوشش خواهند نمود آلترنا تیوی برای رژیم خمینی بوجود آورند. برای جلوگیری از چنین آلترنا تیوی و برای نجات میهنمان، ما پیشنهاد جبهه را نمودیم. ما گفته‌ایم

بعد از رژیم جمینی دو حالت بیشتر وجود ندارد. حالت اول عبارت است از استقرار یک رژیم دمکراتیک با حفظ پلورالیسم سیاسی و احترام به حقوق همگان و شرکت همگان - البته هرکس به سهم خود - در اداره امور کشور بدون کوشش از طرف این یا آن نیروی منظم - تحمیل هژمونی یا دیکتاتوری. این راه با یدبگوئیم که ما هیچ نوع هژمونی را در جبهه قبول نخواهیم کرد و هر نیروئی که کوشش کند هژمونی در جبهه ایجاد کند، در مقابلش می‌ایستیم. ولی به وجود آوردن هژمونی در داخل کشور از طریق جلب پشتیبانی مردم، حق مسلم هر نیروئی است. ما بعنوان حزب دمکرات اعتقاد داریم که بیش از هشتاد درصد از مردم کردستان طرفدار حزب ما هستند و در یک انتخابات آزاد، به ما رای خواهند داد. اگر حالت اول امکان پذیر نشود یعنی اگر دمکراسی در ایران شکست بخورد، متأسفانه آنگاه استقرار دیکتاتوری در کشور با هر اسمی که باشد، نتیجه‌اش جنگ داخلی خواهد بود. این راه من مخفی نمی‌کنم که هیچ سازمانی در داخل ایران وجود ندارد که بهتر از ما برای جنگ داخلی آمادگی داشته باشد. ولی ما ترجیح می‌دهیم که ایران ما به جنگ داخلی کشیده نشود، چرا که چنین جنگی در ایران که در شمال دارای بیش از ۲۰۰۰ کیلومتر مرز مشترک با اتحاد شوروی می‌باشد و در جنوب آن منطقه خلیج فارس قرار دارد که در خاور میانه منطقه استراتژیک و کلیدی به‌شمار می‌رود، پی‌آمدهای خطرناکی خواهد داشت. پی‌آمدهائی که هیچکس نمی‌تواند بعد از آنرا پیش‌بینی کند و حتی احتمال دارد تا میتواند استقلال کشور ما به خطر بیفتد. س - شما بر این نظریه که به جز سلطنت طلبان، بقیه اپوزیسیون می‌توانند در این جبهه شرکت کنند. آیا دست راستیها ئی که سلطنت طلب نیستند هم می‌توانند هم‌پیمانان شما باشند؟

ج - ببینید، هدفهای جبهه مشخص است، ما چهار هدف کلی را پیشنهاد نموده‌ایم، یکی مسأله استقلال ایران است، ما طرفدار ایجاد ایرانی مستقل و غیر متعهد هستیم، فکر می‌کنم در این خصوص بسیاری از نیروها با ما اتفاق نظر داشته‌باشند، نیروها ئی که

سلطنت طلب نیستند و مخالف رژیم خمینی می‌باشند، دوم اینکه ما به دمکراسی و آزادی اعتقاد داریم، مردم ایران در انقلاب شصت هزار شهید دادند تا آزاد باشند ولی متأسفانه چنین نشد. در حال حاضر با یدرژیمی سرکار بیاید که آزادی را محترم بشمارد، آزادی بیان، مطبوعات، انتخابات، پوشش و غیره. سوم عدالت اجتماعی است، این رژیم می‌بایست به حقوق اجتماعی زحمتکشان که اکثریت مردم کشور ما را تشکیل می‌دهند، احترام بگذارد و تأمین آنرا مدنظر قرار بدهد. مسأله چهارم عبارت است از تأمین حقوق ملی خلقهای ستم‌دیده ایران. ما هوادار شعار دمکراسی برای ایران، خودمختاری برای کردستان هستیم ولی چون ایران از خلقهای متعددی تشکیل یافته، اگر بخواهیم از طرف همه خلقها سخن بگوئیم، باید مسأله جمهوری فدرال را مطرح کنیم. در جمهوری فدرال تئوهم‌تاما می‌تواند رضی و وحدت ایران حفظ می‌شود و هم‌خلقها به حقوق ملی خود می‌رسند.

ما این چهار هدف را پیشینها ذکر کرده ایم ولی بر روی کلمات اصرار نداریم. بر روی اسم جبهه هم اصرار نداریم. تمام اینها قبل از تشکیل جبهه قابل بحث و مناقشه است. بدین ترتیب هر نیروی جمهوریخواه هوادار پلورا لیسم که مخالف رژیم خمینی باشد و هدفهای مذکور در فوق را بپذیرد، می‌تواند به جبهه بپیوندد.

س- به نظر شما انقلابی و دمکرات کیست؟ وضد انقلاب و غیر- دمکرات چه سازمانها و احزاب و افرادی؟ این اتحاد پوزیسیون که شما به آن علاقه فراوان نشان می‌دهید، مثلاً، دربرگیرنده حرب توده و نیروهای غیرمردمی و غیر خلقی دیگری هم می‌شود؟

ج- ببینید، انقلابی بودن را شما مطرح می‌کنید، ما آنرا شرط ورود به جبهه قرار نداده ایم. ما گفته ایم که هر شکلی از مبارزه حتی شکل منفی مبارزه را درجای خود مفید می‌دانیم و بدین ترتیب اصلاً لازم نیست هرکس وارد جبهه می‌شود انقلابی باشد، مثلاً بسیاری از خائنها به طریقی علیه حجاب مبارزه می‌کنند و کوشش دارند از زیر با پوشش حجاب خارج شوند، ما این را نوعی از مبارزه می‌دانیم و

برای این کار هیچ لازم نمی‌دانیم خانمها حتما انقلابی باشند یا افکار انقلابی داشته باشند، این نوعی از مبارزه منفی است، نوع دیگر مبارزه منفی که در کردستان انجام می‌پذیرد، عدم شرکت مردم در نماز جماعت است. مسجدها در سابق در کردستان خالی نبود ولی در حال حاضر خالی است، گسترش و تلفیق اشکال مختلف مبارزه است که می‌تواند رژیم را سریعتر سرنگون سازد. شما نیروهای را ضد خلقی نام بردید، ولی ما نیروی خاصی را اسم نمی‌بریم. چرا بدلیل اینکه ما خود یک نیروی جبهه هستیم و حق تصمیم‌گیری به تنهایی در مورد نیروهای دیگر نداریم. وقتی جبهه تشکیل شد، آنوقت اگر نیروها مشترکا تصمیم گرفتند که مثلا سازمان الف، به این علت که ضد خلقی است و سازمان ب، به این علت که مثلا مستقما وابسته است، نباید در جبهه شرکت جوید، آنوقت ما هم نظر خودمان را در این خصوص اعلام می‌کنیم. این مساله را که شما مطرح کردید در هنگام بحث در مورد جبهه، بین ما نیز مطرح بود ولی ما عمدا در این خصوص به همان دلیلی که گفتم، موضع‌گیری نکردیم س- شما از چگونه دمکراسی یاد می‌کنید، آیا به نظر شما دمکراسی سمت و سونباید داشته باشد؟ این نوع دمکراسی که شما به آن تکیه می‌کنید در جهت منافع کدام طبقه از مردم میهنمان می‌باشد؟ ج- ببینید، خانم‌ها، ما بارها این سوال را شنیده‌ایم از ما می‌پرسند که ما معتقد به دمکراسی خلقی هستیم و یا دمکراسی بورژوائی. ما می‌گوئیم دمکراسی، فقط، چرا، برای اینکه اگر بگوئیم دمکراسی خلقی، چون نیروهای هستند که از نظر طبقاتی خرده بورژوا می‌باشند و شاید هم بورژوا ولی افکار دمکراتیک دارند و به سرنگونی رژیم خمینی علاقه‌مندند. اینان حاضرند در چهارچوب طرز تفکر خود در این امر کوشش کنند، خوب، چرا ما آنان را دور کنیم و نگذاریم وارد جبهه شوند.

س- ولی اینان دیگر به مبارزه ضد امپریالیستی نمی‌پیوندند مگر نه این است که شما یکی از هدفهایتان در این جبهه، مبارزه ضد امپریالیستی نیز می‌باشد؟

ج- ما هدفها یمان را گفتیم، شما فراموش کردید. ما، در هدف اولمان گفتیم، ما ایرانی می‌خواهیم مستقل و متعهد و ایمن خود محتوای خدا مپریالیستی هدف ما را مشخص می‌سازد.

س- آقای قاسملو، نزدیک به سه سال است، یعنی از ۲۵ آبان ۱۳۶۳، بین حزب دمکرات و کومله درگیریهای مسلحانه خونینی آغاز گردیده، تا آنجا که من اطلاع دارم، آخرین آن تا امروز، در تاریخ ۵ تیر ۱۳۶۵ می‌باشد، که در این درگیری متأسفانه تنها از نیروهای شما شانزده نفر به شهادت رسیده‌اند و از نیروهای کومله اطلاعی در دست ندارم. شما خوب می‌دانید که خواست تمامی اپوزیسیون مترقی و انقلابی ایران، و خواست توده‌های خلق کرد و مردم ایران پایان این درگیریها و اعلام آتش بس بین حزب دمکرات و کومله می‌باشد. سوال مشخص من از شما این است که چرا کوششی جدی برای پایان این جنگ نمی‌کنید، و به خواست آتش بس بی‌قید و شرط کومله پاسخ مثبت نمی‌دهید؟

ج- اگر می‌خواهید دلیل جنگ کومله و حزب دمکرات را خوب بدانید، باید به علت اصلی این درگیری پی ببرید. تحلیلی که کومله از جامعه کردستان می‌نماید و هدفهایش را که برای خود مشخص نموده، علت اصلی این درگیریها را تشکیل می‌دهد. کومله نظرات خود را در یک تئوری معروف به تئوری مثلث به قلم آقای عبدالله مهتدی در نشریه کمونیست چاپ و فرموله نموده، در این تئوری، کومله ادعا می‌نماید در کردستان یک مثلث وجود دارد که یک ضلع آن بورژوازی ایران به نمایندگی جمهوری اسلامی و ضلع دیگر آن بورژوازی کردستان به نمایندگی حزب دمکرات و ضلع سوم آن پرولتاریا به نمایندگی کومله است. در یکی دیگر از نشریات کومله در مقاله‌ای که از طرف یکی از اعضای دفتر سیاسی به رشته نگارش درآمده، گفته می‌شود که خطر بورژوازی خودی بیشتر است و به همین علت در صورت لزوم باید از جنگ علیه رژیم خودداری نمود و به جنگ علیه حزب دمکرات اولویت داد. چند سال پیش، قبل از اینکه خود را حزب کمونیست بنا مند، رهبران وقت کومله، چند درگیری

با ما ایجا دنمودند که ما سعی نمودیم از طریق تفاهت هم آنرا حل و فصل
نمائیم و نگذا ریم گسترش پیدا کند ، نزدیک به چهار سال پیش آقای
عبدالله مهتدی در نامه ای که برای سازمان کومله در سردشت
فرستاده بود و به دست ما افتاد و بعدها این نامه را به خود ایشان
نشان دادیم ، نوشته بود که جنگ بین کومله و حزب دمکرات سرانجام
درخواست هد گرفت ، پس هر چه زودتر بهتر ، ما خیلی کوشش نمودیم
به رهبران کومله بفهمانیم که جنگ به ضرر جنبش دمکراتیک کردستان
و سراسرایران است ولی به هیچ شکلی گفته های ما را قبول
نکردند .

وقتی درگیری ۲۵ آبان ۱۳۶۴ پیش آمد ، رفقای دفترسیاسی
ما کوشش نمودند مجدداً قرارگاه سازمان کومله را به اوقات
برگردانند در حالیکه هیچگاه کومله در آنجا پایگاه نداشته ، بهرحال
افراد کومله را به همان منطقه نوسود برگردانند و همکارانی به جایی
رسید که برای جلوگیری از نفوذ عمال خمینی در میان دوسالمان
اسم شب گذاشتیم ، ولی افراد کومله با استفاده از همین اسم شب ،
شب دیروقت نگاهبانان حزب ما را گرفتند ، اول آنها را کشتند و
سپس با آر. پی. جی. به مقرهای حزب حمله نمودند و جنایت بزرگی
را ببار آوردند . من آن موقع در خارج از کشور بودم ، وقتی بازگشتم
کوششهایین بود که با تمام کشتاری که شده بتوانم راه حلی برای
پایان دادن به این درگیریها به رهبران کومله پیشنهاد کنم .
فکر می کردم که اگر رهبران حزب کمونیست کومله رسماً اعلام نمایند
که از این جنایت بی اطلاع بوده اند شاید بتوان به توافق رسید
ولی متأسفانه با زهم نشریه کمونیست آب پاکی روی دست ما ریخت
و آقای عبدالله مهتدی در این نشریه نوشت که در مورد این کار
یعنی آنچه ما آنرا به حق جنایت ششم بهمن می نامیم ، رهبر حزب
کمونیست نشسته و تصمیم گرفته و اقدام نموده است و حتی به آن افتخار
هم می کند . جالب ترین بود که تعداد شهدای ما را بیشتر از آنچه
واقعیت داشت جلوه می دادند . بدین ترتیب کومله راه مذاکره با
حزب دمکرات را بست ، ولی آن موقع که کومله فهمیدن می توانستند

با حزب ما بجنگد ، خواستار صلح بی قید و شرط شد . ما در جریان درگیریها مدارکی از کومله داریم که صراحتاً بیان می‌کند که کومله با دیدن حزب بجنگد و بعد صلح کند و با زخم‌ها پس از جمع آوری نیرو جنگ را آغاز نماید . اینهم بدین دلیل است که کومله نیروی کافی ندا زد و قصد دارد با این جنگ و گریز ، نیروهای خود را سازمان دهد در حال حاضر افراد کومله تنها در یک نقطه از کردستان ایران مستقر می‌باشند و آن منطقه سرشیو ، واقع در بین با نه و مریوان و سقز است ، اینان از همه کردستان جنوبی و مرکزی و شمالی را نسله شده‌اند ، به همین دلیل فریاد صلح سرداده اند ولی ما نمی‌خواهیم با کومله صلحی برقرار کنیم که تنها یکی دو ماه طول بکشد و مجدداً در یکی از مناطق کردستان جنابیتی ما نتواند جنابیت او را مانع بیاورد . در ضمن ما با بسیاری از سازمانها صحبت نموده ایم ولی هیچیک حاضر به دادن تضمینی در مورد اینکه کومله دیگر دست به جنابیت نخواهد زد ، نشده است . حتی شیخ عزالدین حسینی که سابقاً از کومله دفاع می‌نمود ، نه تنها حاضر به دادن چنین تضمینی نشده ، بلکه سیاست کنونی حزب کمونیست کومله را محکوم می‌کند .

س- آقای قاسم‌مومکن است بفرمائید در حال حاضر با رژیم خمینی تماس و مذاکراتی دارید ، منظورم این می‌باشد که ارتباطی بین شما و حاکمیت ایران برقرار است ؟

ج- در شرایط فعلی هیچگونه مذاکراتی بین حزب دمکرات و رژیم خمینی جریان ندارد . و نظر ما در مورد رژیم خمینی همان است که بارها گفته و حالا هم تکرار می‌کنم و آن اینست ، در چهار چوب رژیم جمهوری اسلامی هیچکدام از خواسته‌های اساسی ما ، دمکراسی و خودمختاری قابل تحقق نیست . این را هم اضافه می‌کنم که حزب دمکرات بعنوان نماینده اکثریت مردم کردستان هر وقت ضروری بدانند حق دارد در مورد خواسته‌های خلیق کرد با این یا آن رژیم مذاکره کند و اصولاً ما مذاکره را نیز شکلی از مبارزه می‌دانیم .

س- ضمن تشکر از شما به خاطر انجام این مصاحبه ، ممکن است

به دو سوال دیگر من پاسخ گوئید ؟

۵۱

ج- بله بفرمائید .

س- درباره جنگ ایران و عراق بگوئید . این جنگ در چه شرایطی به خاموشی خواهد نشست ؟

ج- این جنگ برای مردم ایران و عراق بسیارگران تمام شده ، نزدیک به یک میلیون کشته و معلول در ایران و پانصد هزار نفر در عراق و ویرانی بخش بزرگی از شهرها و موسسات اقتصادی هر دو کشور ، چنین است بیلان ناقص این جنگ بی هدف ، اگر تاثیر روانی بسیار زیان آور این جنگ را که در روحیه جوانان ، و در زندگی خانواده ها و بویژه زنان جوانی که شوهران خود را از دست داده اند ، نیز در نظر بگیریم و دریا بیم که متاسفانه این تا شیر دراز مدت خواهد بود ، آنگاه به عظمت فاجعه ای که جنگ نامدار دپبی خواهیم برد . واقعیت این است که خمینی زمينه چنين جنگي را تدارک می دید و هم اکنون شش سال پس از آغاز آن ، کاملاً واضح گشته که جنگ افروز اصلی خمینی است . یک واقعیت دیگر هم این است که تجاوز آشکار به خاک میهن ما از سوی عراق آغاز شد . با اینکه ما اکنون اعتقاد راسخ داریم که اگر عراق جنگ را آغاز نکرده بود ، جمهوری اسلامی پیش قدم می شد . در هر صورت اینها واقعیتها ی تاریخی است ولیکن وحشتناک تر از اینها ، یک واقعیت دیگر است و آن اینکه ادا مه دهنده این جنگ ، بخشی از آخوندهای حاکم هستند که در اس آنها خمینی قرار دارد . به همین جهت مبارزه در راه صلح در واقع نوعی از مبارزه در راه سرنگونی رژیم خمینی است ، رژیم خمینی در مساله جنگ در بن بست کامل قرار گرفته است . ادا مه جنگ پیروزی می- طلبد که تاکنون میسر نبوده و در آینده هم احتمال آن بسیار اندک است . متوقف ساختن جنگ از سوی حاکمیت آخوندی ، به معنی نفی فلسفه وجودی و ایدئولوژی رژیم ولایت فقیه است که جنگ را وسیله شروع صدور انقلاب اسلامی می دانند . بدین ترتیب در شرایط تدارک حاکمیت آخوندها ، تنها در صورتی صلح مکان پذیر است که یا رژیم شکست فاحشی در جنگ متحمل شود و یا شخص خمینی از صحنه خارج گردد . متاسفانه تا آن موقع جنگ ادا مه خواهد یافت و دهها

هزار نفر دیگر قربانی خواهند شد. و اما بهترین راه حل متوقف ساختن جنگ همانا سرنگونی رژیم جمهوری اسلامی است که هم صلح و هم آزادی برای مردم میهن ما به ارمغان خواهد آورد.

س- درباره تروریسم نظر شما چیست؟

ج- ما تروریسم را اقدامی می‌دانیم که زندگی و آزادی مردم بی‌دفاع را به مخاطره می‌اندازد. در کشورهای غربی تمایل دارند تروریسم را منحصر به گروگان‌گیری و بمب‌گذاری در شهرهای بزرگ بکنند. البته ما نیز اینها را عمل تروریستی می‌دانیم و آنرا محکوم می‌کنیم. مدت هفت سال است که ما علیه رژیم جنایتکاری چون رژیم خمینی می‌جنگیم، لیکن همیشه از به خطر انداختن آزادی و زندگی مردم بی‌دفاع پرهیز نموده‌ایم. نه تنها هرگز به گروگان‌گیری متوسل نشده‌ایم بلکه به آزادی چند گروگان از کشورهای اروپائی بویژه فرانسه کمک نموده‌ایم. به نظر ما بمب‌گذاری و گروگان‌گیری در کوتاه مدت موجب تبلیغات برای این یا آن گروه می‌شود ولیکن در درازمدت به اعتبار جنبش صدمه می‌زند، آنرا از راه اصولی منحرف می‌سازد و داخل متلاشی می‌نماید. به همین جهت حزب دمکرات اصولاً مخالف بمب‌گذاری و گروگان‌گیری است که زندگی و آزادی افراد بی‌دفاع را که هیچگونه مسئولیتی ندارند مورد تهدید قرار می‌دهد.

اما به نظر ما دولت آمریکا که خاک کشور گرونا را به زور تصرف کرده و یا به کونترا کمک می‌کند که در خاک نیکا را گوئه عملیات تروریستی انجام دهد نیز تروریست به‌شمار می‌رود. دولت آفریقای جنوبی که مبارزان ضد تبعیض نژادی را به گلوله می‌بندد تروریست است. رژیم خمینی که مردم روستاها را در استان را قتل عام می‌کند و تروریسم را عملاً و رسماً تا سطح سیاست دولت ارتقاء داده، بطریق اولی تروریست محسوب می‌گردد. در واقع کشورهای جهان سوم و بویژه جنبشهای آزادیبخش را تروریست قلمداد کردن، یکی از شگردهای امپریالیست‌هاست. اگر فلان گروه فلسطینی کسبه در شهرهای بزرگ بمب می‌گذارد، هواپیما می‌ریزد، تروریست است

دولت اسرائیل هم که کمپ پناهندگان فلسطینی را بمباران می‌کند با ید تروریست شناخته شود. اگر بمب گذاری در کنش استانبول که باعث کشته شدن ۲۴ نفر شده، عمل تروریستی بشمار می‌رود و باید آنرا محکوم کرد، باید دولت ترکیه را هم تروریست دانست و محکوم نمود که خاک کردستان عراق را بمباران می‌کند و موجب قتل بیش از ۲۵۰ نفر مردم بی‌دفاع می‌گردد.

از سوی دیگر این واقعیت را نباید از نظر دور داشت که تا ریشه تروریسم از میان نرود، تروریسم ریشه کن نخواهد شد تروریسم معلول است نه علت. علت تروریسم (البته مقصود تروریسم سیاسی است) در بی‌عدالتی، بحران جامعه، ستم ملی، تبعیض نژادی و غیره نهفته است. از بین بردن این علل هم کاری بس مشکل است و هم اراده و انرژی و وقت فراوان لازم دارد. اگر خامیای سه سر چشمه تروریسم محسوب می‌گردد بدین علت است که بیش از هر منطقه دیگری مرکز تضادهای برخورد های استراتژیک، سیاسی، اقتصادی، مذهبی و ملی می‌باشد. تا این تضادهای از بین نرود، زمین سه تروریسم باقی خواهد ماند. تا آن موقع برای مبارزه با تروریسم در سطح بین المللی، نه تنها با گروه‌ها، بلکه بیشتر با دولت‌هایی که آنها را تحریک می‌کنند، باید به مبارزه پرداخت. تردیدی نیست که در راه این دولت‌ها، رژیم‌خیزی قرار دارد. موفقیت چنین مبارزه‌ای در گرو همبستگی همه خلق‌های شیفته آزادی در سراسر دنیا و بویژه خلق‌های جهان سوم و جنبش‌های آزادی بخش اصیل و دمکرات است.

مصاحبه با

عبدالکریم لاهیجی

س - آقای لاهیجی در سخن نخست ممکن است بگوئید جا معهء دفاع از حقوق بشر و شخص شما از چگونه انسانی، با چه رفتار اجتماعی دفاع می کنید؟

ج - بنظر من دفاع از حقوق بشر بلا شرط است و هر کس که مدعی دفاع از حقوق بشر است باید بدین گونه از حقوق انسانی دفاع کند زیرا که این حقوق ذاتی و فطری انسان است. حقوق موضوعه نیستند حقوقی است که اعلامیهء جهانی حقوق بشر آنرا شامل هر انسانی، از هر رنگ و نژاد و جنس و ملیت و پیانگها اجتماعی و هر مذهب و مسلک و ایدئولوژی می داند. مثلاً شکنجه را محکوم می کنیم، اعم زاینکه شکنجه شده چه کسی است و دارای چه پیشینه ای است. اشتباه نشود، ما از او در قبال تجاوزی که به او شده دفاع می کنیم و نه از گذشته و رفتار اجتماعی او. اگر او در گذشته مرتکب جنایتی شده، باید مراجع صلاحیتدار او را محاکمه کنند و به کیفر برسانند، بدون اینکه حتی همین مراجع حق آزار و شکنجه او را داشته باشند.

س - ببینید منظور من این است که آیا جا معهء دفاع از حقوق بشر از غیر هم اندیشان خود نیز دفاع می کند؟ از چپها، از کمونیستها از مجاهدین، به همان گونه دفاع می کند که از راست رفتار ان در صحنه سیاسی؟

ج - تصور می‌کنم که به سوال شما پاسخ داده‌ام، مع‌هذا موضوع را بیشتر برایتان تشریح می‌کنم. ما از هر انسانی که مورد دستم و تجاوز قرار گرفته، فارغ از هرگونه وابستگی گروهی و اعتقادی و ایدئولوژیک، دفاع می‌کنیم. بازمثال بزنم؛ ما ترور ارتشبد اوپسی را محکوم کردیم، چرا؟ به اعتقاد ما و به صراحت اعلامیه جهانی حقوق بشر، حق زندگی، حق فطری انسان است و هیچکس حق ندارد به جان انسان دیگری تجاوز کند. اگر این انسان در گذشته مرتکب جنایتی شده، مراجع صلاحیت‌دار باید به اتهام او رسیدگی کنند و با انجام یک محاکمه عادلانه و رعایت حق دفاع متهم، او را به مجازات برسانند. آدم‌کشی در کوه و خیابان و ترور، یک عمل غیر انسانی و غیر عادلانه است. با زتاکید می‌کنم که دفاع ما فقط در قبال تجاوزی است که نسبت به حقوق انسانی می‌شود و دفاع از شخص او با رفتار اجتماعی او و یا پیشینه او نیست. برای جنایتکاران جنگ بین الملل دوم هم در نورنبرگ دادگاه تشکیل دادند و وعده‌ای از آنان را به کیفر رساندند. آیشمن هم محاکمه و مجازات شد. کلاوس با ربی هم در همین ایام در فرانسه زندانی است و محاکمه خواهد شد که خود با اقوام و بستگان و همراهان و هم‌زمان نشان توسط با ربی شکنجه و عدا شده‌اند، به زندان شهر ————— لیون، به هنگام بازداشت با ربی، حمله‌ای وارد شد و او را قطع قطع کردند. اجازت دادند که مقام قضائی به اتهامات او رسیدگی کنند و او را به کیفر برسانند. این آئین دادرسی مقبول و پذیرفته شده در صحنه بین المللی است. ما با چارچوب روابط بین المللی را قبول داریم و با خود را فراتر از آن می‌دانیم. روابط بین المللی فقط مذاکره و عکس‌گرفتن با مقامات سیاسی و شرکت در فلان اجلاس فلان کنفرانس و تقاضای پشتیبانی و کمک از دولت‌های گوناگون نیست. روابط و مناسبات بین المللی بر اصول و منشورها و میثاق‌ها و قراردادهای و سنت‌ها و عرف بین المللی هم‌نهاد شده و ما

با ید در عمل اثبات کنیم که به این اصول و میثاقها پای بندی و التزام داریم. در غیر این صورت تظاهرات و تبلیغات ما راه به جایی نخواهد برد و ما را باور نخواهند کرد.

جامعه دفاع از حقوق بشر طی سه سال و اندی که از تاریخ تشکیل آن میگذرد، سعی کرده است که چنین موضع و عملکردی داشته باشد، ما از همه دفاع کرده ایم. "ما برای سینه" در مورد سازمان فدائیان اکثریت تکرار شد. ما با زهم اعتراض کردیم و گفتیم که مبارزه فیزیکی و چماق کشی را محکوم می‌کنیم. مراجعان ما به ویژه در امور و مشکلات مربوط به پناهندگی، وابسته به گروههای سیاسی گوناگون بیاطرفیهای مختلف اعتقاد و ایدئولوژیک هستند و اگر آنها را بخواهید با صراحت اعلام می‌کنم که بیش از هشتاد درصد از طیف چپ می‌باشند. این نه با این معنی است که ما از حقوق "راست رفتار" در صحنه سیاسی" دفاع نمی‌کنیم و اگر کمکی از ما بخواهند ماضی بقیه داریم، بلکه چون گروههای سیاسی طیف راست از امکانات بیشتری برخوردارند غالباً هم به کمک ما نیازی ندارند.

قسمتی از سوال شما هم مربوط به شخص من، به عنوان وکیل دادگستری می‌باشد که از "چگونه انسانی با چه رفتاری اجتماعی" دفاع می‌کنم. من در رژیم شاهنشاهی، بخصوص در سالهای ۵۶ و ۵۷ مدافع زندانی سیاسی بمعنای عام کلمه بودم. فارغ از مذهب، مسلک، ایدئولوژی و وابستگی گروهی و حزبی او. هم وکیل آیت‌الله طالقانی بودم، هم به آذین، هم دکتر شاپور بختیار، در ارتباط با ماجرای کابو اسرا سنگی و حمله کماندوها به شرکت کنندگان در اجتماع آنجا و ضرب و شتم آنان، من جمله بختیار، فروهر و مهندس حسینی. من یک اعلام جرم علیه دولت آموزگار و اعلام جرم دیگری علیه اداره کنندگان روزنامه‌های آیندگان و رستاخیز، یعنی داریوش همایون، به اتهام نشر اکاذیب و توهین و افتراء به دادسرای تهران کردم و بالاخره وکیل بیش از یکصد دانش آموزان دانشجوی و

کا رمندو کا رگرو پبیشہ وروکا سب وحتی آخوندوالبتہا زطیفہہای سیاسی وایدئولوژیہای گوناگون بودم . بهیاددا رم که آخرین موکلینم در دادگا ه نظامی درآخرین هفته قبل ازانقلاب ،دوبرادر لاهیجانی وابسته به چریکهای فدائی خلق بودند . پس ازانقلاب هم وکیل حمادشیبانی ومحمد رضا سعادتی بودم . حمادشیبانی که درارتباط با ملاقات با اسقف کا پوچی دستگیرشده بود ،را توانستم از زندان آزادکنم . اما سعادتی ماجرای دیگری داشت . طی دو بازدید که از زندان قصر ، در اسفند ۵۷ وفروردین ۵۸ کردم ، بسیاری از سران رژیم شاهنشاهی ، من جمله هویدا ، از من خواستند که وکالت آنها را بپذیرم ومن قبول نکردم زیرا که خود را مدعی آن رژیم میدانستم و در آن رژیم ، به زندان افتا ه بودم ، کتک خورده بودم و... چطور می توانستم وکالت کسی را قبول کنم که سیزده سال نخست وزیر این رژیم و به نص قانون اساسی ، مسئول تمام فجایع و جنایات رژیم بود . بهمین دلیل خود را تا حدودی طرف قضیه می دیدم و به آنان توصیه کردم وکیللی انتخاب کنند که گذشته سیاسی نظیر من نداشته باشد . در حال حاضر در فرانسه هم ، هر وکیللی حاضر نمی شود وکالت با ربی را بپذیرد . وکالت یک را بطه انسانی ، وجدانی و ضمنا حرفه ای است که بین وکیل وموکل برقرار می شود و من طی بیست سال وکالت ، هرگز نتوانسته ام خود را مجاب نمایم که از هر کسی و هر دعوائی دفاع کنم .

س - شما بین گفته هایتان به مجاهد شهید محمد رضا سعادتی نیز اشاره کردید ، بجا خواهد بود که بگوئید چه شد که سعادتی را اعدام کردند ؟

ج - محمد رضا سعادتی از ابتدای امر گروهگان سازمان مجاهدین در دست رژیم اسلامی بود . وکالت او را به تقاضای سازمان مجاهدین و به توصیه آیت الله طالقانی ، پذیرفتم . در تیرماه ۵۸ ، مسعود رجوی در حضور من از آیت الله طالقانی سوال کرد که "آیا رفسنجانی

و موسوی اردبیلی به ایشان نگفته اند که چنانچه سازمان مجاهدین اختلافات خود را با آنان حل و فصل کنند و اسلحه‌های را که از پادگانها برده‌اند، پس بدهند، سعادت‌تی آزاد خواهد شد؟" (نقل به معنی) مرحوم طالقانی این موضوع را تکذیب نکرد ولی عقیده داشت که با دخالت من و ایشان و مذاکراتی که هر دو باها دوی، دادستان انقلاب وقت خواهیم کرد، موضوع فیصله خواهد یافت.

بیش از یکسال بعد، یعنی در مهر ۵۹، لاجوردی صراحتاً به من گفت که محاکمه سعادت‌تی، محاکمه مجاهدین است و تمام مسران مجاهدین باید در دادگاه حاضر شوند، کما اینکه عده‌ای از آنها راهم احضار کرد. آنها یا اقدامات و مبارزاتی که چه در سطح کشور و چه در خارج از کشور صورت گرفت، دست رژیم را تا حدودی بست و نتوانست کمربه قتل سعادت‌تی ببندد و او را به دهسال حبس محکوم کردند. یکسال بعد که این موانع مفقود شد و دوران انتقام‌گرفتن فرا رسید، سعادت‌تی همچون بسیاری دیگر که از مدت‌ها قبل از سی خرداد در زندان بودند (چون سلطانیپور، متحدین، آشوری...) قربانی کینه و دشمنی لاجوردی و دارودسته‌اش شدند.

اتهام محمد رضا سعادت‌تی به دخالت در ترور کچوئی رئیس زندان اوین، هیچگونه مبنائی نداشت و قضیه فقط تسویه حساب بود و بس.

س- برای سروسامان دادن به وضع پناهندگان سیاسی ایران، چرا تاکنون هیچگونه اقدام مثبتی انجام نداده‌اید؟
ج- اگر منظورتان از سروسامان دادن به وضع پناهندگان سیاسی، انجام تشریفات پناهندگی و امور اداری آنان است بسه جرات می‌توانم ادعا کنم که ما بیش از هر گروه سیاسی یا غیرسیاسی دیگری در این اقدام انسانی فعال بوده‌ایم. نهایتاً، ما اهل تبلیغ و بیلان و آمار دادن نیستیم. سوا بقا مرهمگی در بیگانگی جامعه دفاع از حقوق بشر در ایران، ضبط است. اما چنانچه

منظورتان سروسامان دادن به وضعیت اقتصاد دیورفاهی و اجتماعی پناهندگان است، متأسفانه ز دست ماکاری بر نمی آید. بودجه اندک جامعه دفاع از حقوق بشر از محل حق عضویت اعضای آن تامین می شود که اکثر آنان معیشت خود را هم به سختی می گذرانند. ایمن بودجه صرف انتشار یک ماهنامه خبری به زبان فرانسه، پرداخت حق عضویت به دفترهما هنگی جامعه های دفاع از حقوق بشر در ایران (که یکی از اقدامات آن انتشار مرتب نشریه "حقوق بشر" است)، و بالاخره تامین هزینه های رایج جامعه می شود.

س- درباره حقوق بشر در ایران بگوئید، شما چگونه می-خواهید به آغوش رژیم با زگردید که برای مردم تنها یک پیام تاریخی و یک ره آورد دارد، و آن مرگ، شکنجه و ویرانی است؟

ج- درباره وضعیت حقوق بشر در ایران چه بگویم که تاکنون نگفته باشم. طی مصاحبه ای که اخیراً با روزنامه کریستین ساپینس مانیتور داشتم مقایسه وضعیت حقوق بشر در رژیم شاهنشاهی با رژیم جمهوری اسلامی را به مقایسه و باطالعون تشبیه کردم. از اعدام و شکنجه و کشتار و تجاوز به حقوق انسانها و حتی حریم زندگی خصوصی افراد و استقرار یک رژیم خودکامه قرون وسطایی گفته ام، ای کاش کسانی که برخی جملات این مصاحبه را نقل کردند و آنرا وسیله تسویه حسابها و اغراض و امراض خود نمودند، از آنقدر انصاف و جوانمردی برخوردار بودند که تمام مصاحبه را با امانت ترجمه و نقل می کردند. از سوی دیگر، منظورتان را از بازگشت به آغوش رژیم جمهوری اسلامی نمی فهمم؟ مبارزه حقیر برای تامین و رعایت حقوق بشر در ایران، مبارزه فصلی نیست، برای رسیدن به قدرت هم نیست. این مبارزه تا حصول نتیجه نهایی، فارغ از اینکه در ایران چه رژیمی مستقر باشد، ادامه خواهد داشت، البته به اعتقاد من، مبارزه با هر رژیمی وقتی می تواند تا شیروکائی بیشتری برخوردار باشد که گسترش یا بدو عمومی شود. برای این

منظور با دید با مردم در تماس بود و میسازد راه را به داخل قلمرو ایران برد. مبارزه از راه دور و با امواج رادیویی بیشتر جنبه سمبلیک دارد تا حالت واقعی و عینی و ملموس و مشهود. از این رومن تا زمانی که رژیم اسلامی قصد جانم را نکرده بود، حاضریه ترک ایران نشدم. محدودیت، زندگی مخفی به مدت ده ماه و حتی زندان را به زندگی در تبعید ترجیح می‌دادم. با اندک تصرفی در این شعر حافظ می‌گویم:

ما بدینجا نه پی حشمت و جاه آنده ایم

از بدحاشا اینجا به پناه آنده ایم
اما چرا حاضریه کشته شدن نبودم؟ زیرا که اعتقاد دارم حیات هر کس با رورترو موثرتر از مرگ او می‌باشد (البته با در نظر گرفتن استثناها) مرگ در راه آرمان مقدس است ولی نباید به استقبال آن رفت، باید دنبال زندگی و پیروزی بود، نه مرگ و شکست. از این رو هر زمان که احساس کنم مبارزه در داخل کشور برایم امکان پذیر است و جانم را به مخاطره نخواهد انداخت (البته ممکن است ارزیابی من غلط باشد)، فارغ از اینکه چه رژیمی بر سر کار باشد، به ایران مراجعت خواهم کرد. ولی تصریح می‌کنم نه برای ادامه زندگی و خور و خواب بهتر، بلکه با حفظ اصول و پرنسپ‌هایی که بیش از سی سال است که آنها را رعایت کرده‌ام.

س - می‌گویند شما بیش از آنکه به مخالفت و افشای جنایات رژیم خمینی در جوامع بپردازید به ستیز با جنبش انقلابی و مقاومت ایران می‌پردازید. این اتهام را قبول دارید؟

ج - ما با "می‌گویند" کاری نداریم، "هر چه می‌خواهد دل" تنگشان بگویند. مواضع و اقدامات و مبارزات ما مخفی و سری نیست. حرف و عمل ما با هم تطبیق دارد. اطلاعیه‌های ما، نوشته‌های ما، مواضع ما، مقالات ما، کاملاً روشن و بدون ابهام و اجمال است و ما نیازی به دفاع و توجیه خود نداریم.

س - ارزیابی شما از شرایط کنونی ایران در عرصه سیاسی چیست؟

ج - از یک طرف کشور ما تحت سلطه و استیلای یک رژیم خونخوار، مرتجع، خودکامه و فاسد است، رژیمی که برای ادامه حیات و بقای خود به هر جناحی دست می‌یازد و آنرا توجیه هم می‌کند (با توجه به ماهیت مذهبی رژیم). از سوی دیگر شش سال است که مردم ما درگیر جنگی تحمیلی‌اند. جنگی که بدو توسط صدام حسین و فعلا وسیله خمینی بر ملت و میهن ما تحمیل شده. به اعتقاد من کسانی که صدام حسین را تشویق کردند که به ایران حمله کند به این خیال که رژیم سقوط می‌کند و آنها با کمک دشمن به آریکه قدرت و حکومت تکیه می‌زنند، بزرگترین کمک را به تثبیت و ادامه حیات رژیم جمهوری اسلامی کردند. به بهانه این جنگ، اختناق بی‌سابقه‌ای بر مردم ما تحمیل شد و کوچکترین اعتراضی از طرف سردمداران رژیم به عنوان همکاری با دشمن قلمداد می‌شود. در این اوضاع و احوال با وجود عدم رضایت عمومی، اپوزیسیون داخل کشور که قسمت اعظم مردم ایران را تشکیل می‌دهد قادر به اقدام موثری نیست. در مورد اپوزیسیون خارج از کشور هم خودتان حاضر و ناظر هستید، راجع به سیاستهای خارجی و فعل و انفعالات بین المللی هم، حقیقتاً اعتقادی به اینگونه بازیها و دل خوشکننها ندارد. راه حل ایران را باید در داخل ایران جستجو کرد و هیچکس و هیچ قدرتی و هیچ دولتی برای ایران و مردم ایران دل نمی‌سوزاند، هر دولتی در وهله اول ب فکر تامین منافع سیاسی و اقتصادی خویش است. تا بوده، چنین بوده و چنین خواهد بود.

س - با این صحبت‌هایی که کردید فکر می‌کنید چگونه حاکمیتی جا نشین جمهوری اسلامی ایران گردد؟

ج - چون برای هیچیک از گروههای سیاسی مخالف رژیم جمهوری اسلامی شانس قائل نیستم، پیش بینی مسأله برایم

ممتنع است .

س - همانگونه که مطلع می‌باشید، وضع سیاسی و اقتصادی کشورمان بسیار وخیم است. فقر، گرسنگی، جنگ، آوارگی، کشتار و بیماری روزافزون است. دولت مردم‌رایسیج کرده تا حمله دیگری را به عراق آغاز کند. تفکر و عمل جنگ، جنگ تا نابودی شخص خمینی و وفاداریش به نابودی انسان، بالاخره با مردم میهن ما چه خواهد کرد؟

ج - ضایعات انسانی و اجتماعی و روانی و اقتصادی این جنگ، قابل محاسبه نیست. فاجعه‌ای است که بر مردم و میهن ما نازل کرده‌اند، چون فاجعه دیگری به نام جمهوری اسلامی. مسلم است که هیچیک از طرفین در این جنگ به پیروزی نخواهد رسید ولی هر روز که می‌گذرد خرابی و ضایعات انسانی و مادی بیشتر بر مردم دو کشور وارد می‌آید. از طرف دیگر قدرتهای بزرگ و تولیدکنندگان و فروشندگان اسلحه غیر از تظا هر به صلح و آشتی، دست به اقدام موثر و مثبتی از جمله تحریم فروش سلاح به هر دو طرف نزده‌اند. آنها همچنان نگران کسربودجه و تا مین منافع ملی خود هستند. در این اوضاع و احوال نمی‌دانم چه مصائب دیگری در انتظار مردم کشور ما می‌باشد.

س - درباره جنگ ایران و عراق بگوئید. این جنگ چرا آغاز شد؟ و چرا پایانی ندارد؟ شما پایان این جنگ را در چه شرایطی پیش بینی می‌کنید؟

ج - جنگ را صدام حسین آغاز کرد. از نظر حقوقی و مقررات حقوق بین‌المللی عمل او تجاوز است و جنگ یک جنگ تجاوزی است. جنگ تبلیغاتی و روانی و تحریکات دو طرف و حتی جمهوری اسلامی نسبت به حکومت عراق در ماههای قبل از حمله ارتش عراق به ایران، تغییری در عنوان جنگ نمی‌دهد. پاسخ تحریک را با تجاوز و نظا می نمی‌دهند. کیست که نداند آمریکا و مزدوران آمریکا مشغول تحریک

وتوطئه علیه حکومت نیکا را گوئه هستند ولی چنانچه فردانیکارا گوئه به خاک آمریکا لشکرکشی کند، عمل تجا وزگرایانه ای را مرتکب شده. هیتلر هم قبل از حمله لهستان، بهانه می آورد که دشمن مشغول تحریکات است و در نا مه اش به استالین هم (قبل از امضای پیمان صلح بین دو دولت) متذکر این موضوع می شود. آثار حقوقی این موضوع تجویز ادا مه جنگ و یا تصرف خاک عراق نیست. تجاوزگر باید به طرف مورد تجا وزغرامت بدهد. همان کاری که دولت آلمان طی دو جنگ جهانی مجبور به آن شد، با وجود اینکه کشورش را هم دو قطعه کردند. پس ازتها جم ممکن بود چها ر وضعیت پیش بیاید: ۱- شکست یکی از طرفین ۲- ترک مخاصمه بمنظور اناجا مذاکره ۳- ادا مه جنگ و اناجا مذاکره ۴- بالآخره جنگ جنگ تا پیروزی و تا انقراض عالم و آدم!!

رژیم خمینی راه حل چها رم را انتخاب کرده زیرا که از قبل جنگ استفاده های فراوان برده. ارتشی را که طی سالها در سر- با زخانه ها و پادگانها محبوس بوده، به جبهه برده و به یک ارتش مبرز مبدل کرده، سپاه پاسداران را به انواع سلاحها مجهز نموده و آموزش داده. از طریق بسیج عمومی در بین مردم و بخصوص جوانان برای خود پایگاهی فراهم آورده، خود را حاکمی و ضامن استقلال و تمامیت ارضی کشور قلمداد کرده و مسئولیت کلیه مشکلات و نابسامانیهای اجتماعی و اقتصادی را به جنگ حواله داده، بالآخره مخالفان خود را با برقراری حالت فوق العاده در کشور و استفاده از بهانه جنگ، قلع و قمع کرده و می کنند.

اینست که رژیم جمهوری اسلامی همچنان می کوشد که بازار جنگ را گرم نگهدارد و می داند که فردای پایان جنگ با مشکلات اجتماعی و سیاسی و اقتصادی گوناگونی مواجه خواهد شد که ممکن است به بهای عمر رژیم تمام شود، در این شرایط و اوضاع و احوال پیش بینی پایان جنگ برای من مقدور نیست.

س - فکرنمی کنید لیبنان دیگری درخا ورمیانه در حال تکوین است؟

ج - فکرنمیکنم، بدلیل اینکه نیروهای مخالف قدرت مرکزی دارای نیروی ضربتی و قدرت مانور نظیرا و نیستند. مگراینکه این نیروها ثما تحلیل رود و تجزیه شود و گروههای داخل رژیم به مقابله با یکدیگر بپردازند.

س - با وردا رید که یک کودتا در ایران رخ دهد؟ اگر چنینی شود این کودتا را چه کسانی و بنفع چه کسانی با انجام خواهند رساند؟
ج - یکی از احتمالات پس از مرگ خمینی همین است که شما میگوئید. لابد یکی از دو جناح داخلی رژیم علیه جناح دیگر.

س - اوضاع خا ورمیانه چرا اینگونه ناآرام است، کدایک از قدرتهای جهانی بیشتر سعی در این به هم ریختگی در منطقه دارند؟
ج - حل مسأله خا ورمیانه در گرو حل معضل فلسطین بوده و هست و خواهد بود. قدرتهای جهانی هم نه فقط حاضرین بودند، بلکه کمک کردند که یک ملت و یک کشور از خرافیای جهانی حذف شود و عدهای مهاجر جای آنها را اشغال کنند. در شرایط فعلی هم هر یک از قدرتها سعی می کنند منطقه نفوذ خود را گسترش دهد و بازنده تا دیروز خلق فلسطین بوده و امروز هم مردم فلسطین و هم ملت لیبنان.
س - با وردا رید که همسایگان ایران مثلاً تحاد جما هیست شوروی دخالتی در اوضاع ایران بنمایند؟

ج - فکرنمیکنم، اشغال افغانستان درس خوبی به روسها داد و چنانچه از نظر سیاسی و چه به لحاظ نظامی موفقیت آمیز نبوده است. س - رهبری جنبش را اینبار چه کسی و یا چه گروهی به عهده خواهد گرفت؟

ج - کسی یا گروهی که از قدرت ضربتی بیشتری برخوردار باشد، س - چگونه نظامی در آینده ایران تا مین کننده نماند، مسکن و آزادی مردم خواهد بود؟

ج - اگر منظور تان رژیممی است که آزادی و عدالت اجتماعی برای مردم ما به ارمان بیاورد و البته استقلال کشور را هم تا مین کند، به عقیدهٔ حقیر به جزا طریق سیستم نمایندگی و پذیرش اصل حاکمیت ملی و شرکت مردم در ادارهٔ امور جامعه شان، از طریق انتخاب آزاد نمایندگان در مجلس قانونگذار و شوراهای شهر و منطقه و استان، چنین نظامی استقرار نخواهد یافت و تحقق این امر در گرو قبول صادقانه اصل آزادی عقیده، مذهب و مسلک و مرام و ایدئولوژی و اصل تحمل عقاید متنوع و گوناگون در یک جامعه آزاد و پلورالیست است. جامعه‌ای که یک فرد با یک گروه یا یک حزب و یا یک طبقه بر آن حکومت نکنند و اگر هم به حکومت می‌رسد این سلطه در چارچوب خواست و انتخاب آزادانه مردم و ضوابط و قوانین حاکم بر یک جامعه دموکراتیک باشد. مخالف، حق آزادی بیان و فعالیت و اعتراض و انتقاد داشته باشد. مردم مدیران جامعه را قیّم و ارزیاب خود حس نکنند و از آنان وحشت نداشته باشند و بتوانند خطاها و اشتباهات آنها را گوشزد کنند و در صورت لزوم آنها را استیضاح نمایند و حتی برگزینارکنند. راجع به راه‌حل‌های اجتماعی و اقتصادی، اعتقاد به راه‌حل‌های پیش‌ساخته و مدل‌نادرم. همراه حلی که با توجه به امکانات و مقتضیات اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی جامعه بتوانند برای مردم ما آزادی، عدالت اجتماعی، رفاه، ترقی، پیشرفت به ارمان بیاورد و به سلطه یک نفر یا یک قشر بوروکرات یا استثماریگر نینجامد، مقبول و موثر خواهد بود. جامعه و مقتضیات جامعه را با یداز نزدیک حس و لمس کرد و بعد راه‌حل انتخاب کرد.

س - فکر نمی‌کنید امنیت جامعه با وجود پلورالیسم سیاسی و حضور نیروهای قدرتمند موکرات در جامعه تا مین بشود؟

ج - امنیت ناشی از ترس، خفقان و ارباب به عقیده من امنیت نیست. امنیت بمعنای حضور نیروهای پلیس و ارتش در

کوچه و خیابان و یک زندگی زیر کنترل مقامات انتظامی و امنیتی نیست. برعکس، امنیت یعنی رخت بر بستن ترس و خفقان و وحشت از یک جامعه، یعنی مردم با فراغ خاطر زندگی کنند، فکر کنند، در جامعه حضور داشته باشند، در اداره راه جامعه شرکت کنند، از یکدیگر نترسند که مبادا ما مورا امنیتی یا عضو کمیته یا ما مورثا را الله و جندا الله و غیر ذلک باشند و این همه تا مین نمی شود مگر با این تفاهم اجتماعی که ما مردم با خود مردم است و مردم برابرند و از حقوق مساوی و مشابه برخوردارند و هیچکس به قول "جرج اورل" از دیگری برتر نیست و در چنین زمینه ای از تفاهم و میثاق اجتماعی هرکس حق دارد عقیده و نظراتش را بدون وا همه و ترس بیان کند. دسته و گروه تشکیل دهد، نقطه نظرهای خود را در قبال مخالفانش، از جمله حکومت، اظهار نماید و در مقابل امنیت داشته باشد یعنی پاسخ او را با چوب و چماق و ژ ۳ و شکنجه و زندان ندهند. حضور نیروهای دموکرات شرط لازم و واجب تا مین چنین امنیتی است. زیرا که آنان هستند که اشتباهات و خطاهای قدرتمندان و کسانی را که شن به این تفاهم و میثاق اجتماعی ندهند، گوشزد می کنند و در صورت اقتضاء، آنان را مورد عتاب و خطاب و با لایحه تعقیب و محاکمه قرار می دهند. جامعه اگر به چنین میثاقی برسد، که آنهم در گروه تفاهم نیروهای سیاسی حاضر در صحنه است، تا مین نظم اجتماع کار دشواری نیست ولی مشکل از زمانی آغاز می شود که شخص یا گروهی یا طبقه ای برای خود و اختیارات و حقوق خود حد و مرزی قائل نباشد برای خود حقانیت و مشروعیت بیشتری از دیگران تصور کند. در اینجا است که منطق چوب و چماق و زندان و تصفیه فیزیکی بر منطق بحث و گفتگو و مابازده دموکراتیک چیره می شود.

س - چه کنیم که این پلورالیسم در ایران قدرت گیرد؟

ج - یا دیگریم که ترور فیزیکی یا ترور شخصیت نه فقط یک راه حل شرافتمندانانه نیست، بلکه در بلندمدت کار آئی ندارد

وزمان سره را از ناسره با زخواهدشنا سازند. رژیم شاهنشاهی طی ۲۵ سال هرچه خواست در مورد دکتر مصدق گفت و کرد و رژیم جمهوری اسلامی هم از اولین ماهها، حمله شخصیتی خود را نسبت به او آغازید. بسیاری از گروههای سیاسی هم با آخوندها یا همصدا شدند و یا سکوت اختیار کردند، اما نام و شخصیت مصدق و مبارزات ضد-استعماری و خدمات مصدق به ایران و جهان، همچنان در تاریخ ایران و جهان حضور دارد. یا دیگریم که انحصارطلبی و زیاده خواهی و مشروعیت و حقانیت برای خود و فکر و ایدئولوژی و دسته و سازمان خود قائل شدن، ما را به سرمنزل مقصود (اگر استقراریک رژیم دمکرات و مستقل در ایران است) نخواهد رساند. یا دیگریم که تحمل و تسامح داشته باشیم و نخواهیم که منطق چماق را بر منطق بحث و جدل و اقناع و مبارزه شرافتمندانه، چیره سازیم.

س- خوب آقای لاهیجی بدنیت کمی هم درباره آقای بازرگان و نهضت آزادی ایران بگوئید. این خط استحاله درجا معه ما جایی دارد؟

ببینید نهضت آزادی و مهندس بازرگان یک جریان فکری جدید نیست. فعالیت آنان به سالهای بعد از شهریور ۱۳۲۰ می رسد. من ضمن اینکه برای این جریان احترام قائل بوده و هستم، به آنان نپیوستم زیرا که همواره طرفدار یک حکومت غیرمذهبی و لائیک بوده و هستم. حتی در دولت بازرگان با وجود اصرار تمام عضویت نداشتم. اما بازرگان با نهضت آزادی را "خیانتکار" نمی دانم و برای مبارزهای که با رژیم جمهوری اسلامی می کنند احترام و ارزش قائل هستم. این بدان معنا نیست که این جریان اشتباه نکرده است. "ناکرده گنه در این جهان کیست بگو"؟ کدام گروه سیاسی اشتباه نکرده؟ همین حضراتی که امروز صفت و عنوانی کمتر از "خیانتکار" به بازرگان نمی دهند، در اوایل انقلاب به هردری می زدند تا پستی بگیرند و توانستند چند نفر از فرادشان را هم به عنوان مقامی برسانند.

انصاف داشته باشیم و به هر کس با اندازه‌ای که می‌کند نمره مثبت بدهیم و در قبال اشتباهی که مرتکب می‌شود نمره منفی. برای ما هر مبارزه‌ای در راه آزادی و استقرار یک نظام مردمی و دموکرات در ایران، ارزنده و محترم است، با هر شیوه‌ای که صورت گیرد (مشروط بر اینکه هدف قربانی وسیله نشود و به هر وسیله‌نا مشروعی دست نیازیم). این مبارزات اعتراض‌آمیز، حتی مبارزه در چارچوب خواسته‌های صنفی و حرفه‌ای، نظیر مبارزه پزشکان برای استقلال نظام پزشکی، در متن و بطن مبارزات مردم ایران است و درخور قدردانی و حمایت. اما کلمه "استحاله" که حکم کفر ابلیس را یافته، اگر بمعنای واقعی آن یعنی دگرگونی و تحول (از همان ریشه لغوی) باشد چرا درجا معه ما راه نداشته باشد. مردم‌جانان بلب رسیده و از هر تحولی استقبال می‌کنند. اما مسأله اینست که رژیم‌های خودکامه تک‌نفری یا تک‌حزبی آیا قابل تحول هستند؟ آیا با زکردن فضای سیاسی به تلاشی و از هم‌پاشیدگی رژیم، چون رژیم شاهنشاهی یا رژیم ماکوس در فیلیپین و احتمال رژیم پینوشه در شیلی، نمی‌انجامد؟ آیا رژیمی که در آن نظروراهی یک نفر به عنوان پیشوای مذهبی یا سیاسی، ما فوق نظر مردم و تمام نهادهای حکومتی است، را می‌توان دگرگون و متحول کرد؟ تحول وقتی امکان پذیر است که "حضرت" حاضر به تعدیل قدرت خویش باشد و تمام یا قسمتی از اختیارات خود را واگذارد و کند. در آن صورت تصور می‌کنم که جلال و جبروت دیکتاتور که به زور و فشار و اختناق بر افکار و روان مردم تحمیل شده، زوال خواهد یافت. سردمداران رژیم هم هرگز گاهی نه به تصریح بلکه تلویحاً می‌گویند که اشتباه شاه را تکرار نخواهند کرد. در هر حال من تصور نمی‌کنم که این حضرات به میل خود قدرت را واگذارند و مناصب و مزایای را که با بکارگرفتن تمام وسایل و شیوه‌ها و رموز به چنگ آوردن قدرت، به چنگ آورده‌اند به نفع جریان دیگری ترک کنند.

س - آیا لیبرال‌های مذهبی قدرت را بدست خواهند گرفت ؟
ج - تصور نمی‌کنم، مگر اینکه جریان اعتراضی با لابی‌گرد و
نا رضایتی مردم به تظاهرات هر و اعتراض علنی منجر شود و رژیم ناگزیر از
عقب نشینی گردد. در شرایط و اوضاع و احوال فعلی من شانسی
برای این جریان قائل نیستم.
س - و در آخر، بگوئید موافق لغومجرات اعدام در ایران
آینده هستید؟

ج - نه فقط موافق هستم، بلکه یکی از اهداف و رسالت‌های
جامعه‌های دفاع از حقوق بشر در ایران، لغومجرات اعدام است.
ما بخصوص از یکسال قبل، در این باره بسیار گفته ایم و با خواهیم
گفت. شما را به مقاله "میثاق ملی لغو اعدام" به قلم اینجانب
در نشریه حقوق بشر بهار ۶۵ حواله می‌دهم.

هه و النامه کی تب